

MAATALOUSKONEIDEN KOR- JAAMINEN JA VAKUUTTAMINEN VAHINKOTARKASTUSTOIMINNAN NÄKÖKULMASTA

Iiro Järventausta

Opinnäytetyö
Kesäkuu 2013
Auto- ja kuljetustekniikka
Auto- ja korjaamotekniikka

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Auto- ja kuljetustekniikka
Auto- ja korjaamotekniikka

IIRO JÄRVENTAUSTA:

Maatalouskoneiden korjaaminen ja vakuuttaminen vahinkotarkastustoiminnan näkökulmasta

Ohjaajan nimi: Jarkko Peltonen
Opinnäytetyö 54 sivua, joista liitteitä 0 sivua
Kesäkuu 2013

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin maataloustyökoneiden vakuuttamiseen ja korjaamiseen vaikuttavia tekijöitä. Maatalousvakuuttaminen on vakuutusyhtiölle tärkeä toiminnan osa-alue. Korvausmenoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja niihin vaikuttaminen ovat yhtiön kannalta hyödyllisiä.

Työssä selvitettiin esimerkkikohteiden korjausten ja kohteille tehtyjen ratkaisujen vaikutuksia vahinkoprosessiin. Vuorovaikutuksen toimivuuden merkitys nousi selvityksessä esille. Vuorovaikutuksen parantamisella voidaan vaikuttaa korvausprosessin toimivuuteen. Lisäksi esille nousi palovahinkojen korvausmenojen suuruus ja paloturvallisuuden liittyvät seikat ja vaatimukset. Koneiden paloturvallisuutta parantamalla voidaan lisätä riskienhallintaa ja vaikuttaa alentavasti korvausmenoon.

Selvityksen kautta saatiin luotua hyvät lähtökohdat maatalouskoneiden vakuutustoiminnan kehittämiseksi. Selvityksen pohjalta saatiin laadittua konkreettisia kehitysehdotuksia maatalouskoneiden vakuutustoiminnan parantamiseksi. Lisäksi työstä saatiin vahinkotarkastajan työtä kuvaileva selvitys alaa harkitseville.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Automotive- and transportation technology
Automotive- and workshop engineering

IIRO JÄRVENTAUSTA:

Insuring and renovating of agricultural machinery from a loss assessors point of view

Supervisor's name: Jarkko Peltonen
Bachelor's thesis 54 pages, appendices 0 pages
June 2013

This thesis was about finding things that affect insuring and renovating of agricultural machinery. Farms and their machinery is an important sector of insuring for insurance companies in Finland. The acknowledgement of the contributing factors for claims expenditure involving this field of insuring is essential.

Real occurrences of damages were examined. The purpose was to find out if the handling and the process of repair that the cases went through, brought up significant factors that affected the process of claims handling and claims expenditure.

Completed work showed that fire safety and demands that affect it were a contributing part for claims expenditure. By increasing automated fire extinguisher systems in vehicles that have high risk of flammability can be a positive factor for claims costs.

The thesis summed up factors that affect insuring agricultural machinery and created a good base for extra studies concerning agricultural machinery and their insurances. Good suggestions to improve claims handling and insuring of agricultural machinery were found through this thesis. This report also shows the daily work of a loss assessor for those who are considering this field of work.

Key words: claims expenditure, the process of claims handling, agricultural machinery

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	MAATALOUSTYÖKONEIDEN VAKUUTTAMINEN.....	8
2.1	Kohdeyritys: LähiTapiola Keski-Suomi Keskinäinen vakuutusyhtiö	8
2.1.1	Konserni	8
2.1.2	Keski-Suomi.....	8
2.2	Maatalouskoneiden vahingot ja vakuuttaminen.....	9
2.2.1	Vakuutusmyynti ja sen vaikutus korvausmenoon.....	10
2.2.2	Asiakaskannan valinta.....	10
2.2.3	Vakuutuslain selventäminen	10
2.2.4	Korvauspalvelut	12
2.2.5	Vahinkokäsittelyn ja -tarkastuksen merkitys vahingon hoitoon	13
2.2.6	Oikean korjausmenetelmän taloudellisuus.....	14
2.2.7	Maatalouskoneita koskevat työkonestandardit ja vakuutusyhtiöiden vaatimukset.....	15
3	AINEISTON ANALYSOINTI.....	16
3.1	Vakuutuksen kohteet.....	16
3.1.1	Maatalousirtaimistot ja katetuottokeskeytykset	17
3.1.2	Traktorit.....	18
3.1.3	Muut työkoneet	19
3.2	Vahinkolajit	19
3.2.1	Rikkovahingot.....	21
3.2.2	Palovahingot.....	22
3.2.3	Törmäysvahingot.....	23
3.2.4	Katetuottokeskeytykset	23
3.2.5	Varkaus ja ilkivaltavahingot	23
3.2.6	Vastuuvahingot	24
3.2.7	Katetuottovakuutukset.....	24
3.2.8	Luonnonilmiöt ja muut vahinkolajit	25
4	VAHINKOTAPAUKSET	26
4.1	Etukuormainten vauriot ja korjaus yleisesti.....	26
4.1.1	Hankaluudet vahingoissa	27
4.1.2	Korjaustyö	28
4.2	John Deere etukuormainten vauriot	29
4.2.1	Oikaisutyö	30

4.2.2	Pituussuuntaisen kaarevuuden oikaisu	32
4.2.3	Vahingon analysointi	32
4.3	Noukinvaunun rikkovahinko	34
4.3.1	Krone 6XL-GL keräävä noukinvaunu	34
4.3.2	Vaurioiden tutkinta.....	35
4.3.3	Terästön vauriot	37
4.3.4	Vaurioiden korjaus	39
4.3.5	Vahingon analysointi	40
4.3.6	Vahingon loppupohdinta.....	42
4.4	Metsäkoneen palovauriot	44
4.4.1	Nokka Profi 6wd	45
4.4.2	Koneen vauriot	45
4.4.3	Vahingon analysointi	47
5	POHDINTA JA LOPPUPÄÄTELMÄT	49
5.1	Pohdintaa vakuuttamisesta ja korvaamisesta	50
5.1.1	Rajoitusehdot ja kannanvalinta	50
5.1.2	Korvauskäsittely.....	50
5.1.3	Vahinkolajit ja kohteet	51
5.1.4	Palovahingot.....	52
5.2	Loppupäätelmät	53
	LÄHTEET.....	54

ERITYISSANASTO

AR-vahinko	All Risk, korvattava vahinkotapahtuma, joka ei lukeudu muuksi vahinkolajiksi
Jäännösarvo	vahingoittuneen vakuutuskohteen käypä arvo
Korvauskäsittelijä	hoitavat asiakkaiden vahinkoja korvauspalveluissa
Korvausmeno	vahingoista maksettavien korvausten määrä
Korvauspalvelut	vakuutusyhtiöissä korvaustoimintaan liittyvä organisaatio
Korvaussuhde	vakuutuksesta saatavien tulojen ja niistä maksettavien korvausten suhde
Käypä arvo	vakuutuksen kohteen vahinkohetken yleinen rahallinen arvo
LVK	Liikennevahinkolautakunta
Realisointi	kohteen muuttaminen rahaksi
Totaalivahinko	vaurioituneella kohteella ei ole minkäänlaista rahallista jäännösarvoa
Vahinkolaji	vahingon tyyppi
Vahinkotarkastaja	vakuutusyhtiössä toimiva tekninen asiantuntija
Vahinkosuhde	korvauskulujen suhde vakuutusmaksutuottoihin sisältäen vakuutusyhtiön sisäiset kulut
Vahinkovakuutus	korvaa esine, vahingonkorvausvelvollisuuden tai muun varallisuusvahingon
Vakuutuksenottaja	vakuutusyhtiön kanssa sopimuksen tehnyt henkilö
Vakuutuslaji	vakuutettavia kohteita, johon vakuutuspalveluita tarjotaan. esim. maatilat, autovakuutukset, henkilövakuutuksen

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä selvitetään mahdollisia parannuskohteita maataloustyökoneiden korvaustoiminnassa ja vakuuttamisessa. Työn tehtävänä on myös kartuttaa tietoa maatalouskoneista ja niiden vaurioista, sekä korjausten toimenpiteistä ja koneiden vakuuttamisesta. Tämä työ tilattiin LähiTapiolan Keski-Suomen alueyhtiön toimesta. Maatalouskoneet ja muu maatalouden vakuuttaminen muodostavat monelle vakuutusyhtiölle merkittävän vakuuttamisen osa-alueen. Vakuutusyhtiöiden, asiakkaiden ja korjaamoiden toiminta vaikuttavat siihen kuinka kohteita vakuutetaan ja kuinka niitä entisöidään. Maataloustyökoneita koskevat standardit taas vaikuttavat koneiden entisöintiin.

Maatalousyrittäjillä on työkoneissaan kiinni suuri intressi, koska koneiden toimivuudesta saattaa maatalousyrittäjillä riippua koko elinkeinon harjoittaminen. Tästä syystä koneet ovat suurimmalta osin vakuutettuja laitteen osalta, mutta mahdollisesti myös koneiden keskeytyksestä johtuvien ansiomenetysten osalta. Tämä asettaa haasteita vakuutusyhtiölle korvausmenojen kannalta.

Tässä työssä käydään läpi maatalouksissa käytettävien työkoneiden korjausprosessia vakuutusyhtiön vahinkotarkastajan näkökulmasta. Lisäksi pyritään löytämään tekijöitä, jotka vaikuttavat vahingoista maksettaviin korvauksiin. Maataloustyökoneet ovat arvokkaita ja niiden korjaus kallista.

Työssä käytetty aineisto toimitettiin LähiTapiola-ryhmän Keski-Suomen alueyhtiön toimesta. Aineisto koostuu Keski-Suomen alueella tapahtuneiden maataloustyökoneiden vahingoista kolmen vuoden ajalta. Aineistossa keskitytään autovahinkotarkastajalle kuuluviin vahinkokohteisiin. Rakennuksien, metsien ja eläinten vahingot ovat rajattu pois aineistosta.

2 MAATALOUSTYÖKONEIDEN VAKUUTTAMINEN

Tässä luvussa perehdytään maataloustyökoneiden vakuuttamiseen. Luvussa käydään läpi vakuutusyhtiöiden vahinkoprosessi. Lisäksi pohditaan muun muassa korvauspalveluiden, vakuutusmyynnin ja vakuutuslain vaikutuksia vahinkoprosessiin vakuutusyhtiön ja asiakkaan kannalta.

2.1 Kohdeyritys: LähiTapiola Keski-Suomi Keskinäinen vakuutusyhtiö

2.1.1 Konserni

LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön toimialaan kuuluvat kaikki vapaaehtoiset ja lakisääteiset vahinkovakuutukset, ja palveluita tarjotaan henkilö-, yrittäjä-, yritys- ja yhteisöasiakkaille. LähiTapiolan toimintamalli perustuu keskinäiseen yhtiömuotoon ja alueyhtiöitä on 20. Keskinäisenä yhtiöryhmänä voitot käytetään palvelujen ja asiakasetujen kehittämiseen. Vakuutusyhtiönä LähiTapiola on Suomen suurin vahinkovakuuttaja. (<http://www.lahitapiola.fi>, 2013 a ja b)

LähiTapiolan strategiana on tuoda korvauspalvelut ja vakuuttaminen lähemmäksi asiakasta. Tähän pyritään mm. siirtämällä vahinkotarkastustoiminta ulkoisilta toimijoilta takaisin omaan yhtiöön, ja palveluiden keskittämisen sijaan palveluita tuodaan lähemmäksi asiakkaita.

2.1.2 Keski-Suomi

LähiTapiolalla on vakuutettuna Keski-Suomessa lähes 4000 maataloutta, joka on markkinaosuutena puolet kaikista maatalouksista Keski-Suomen alueella. Markkinaosuus kattaa kaikki maatalouksiin liittyvät vakuutuslajit. Pelkistä traktoreiksi luettavista vakuutuskohteista on LähiTapiolalla Keski-Suomen alueella vakuutettuna noin puolet.

Keski-Suomen alueyhtiössä vakituisia työntekijöitä on yhteensä 131, joista korvauspalveluissa toimii 14 työntekijää. Vuosittain Keski-Suomen LähiTapiola maksaa korvauksia vahingoista noin 18 miljoonaa euroa.

2.2 Maatalouskoneiden vahingot ja vakuuttaminen

Maatalouskoneiden vahingoissa on henkilöautovahinkoja useammin välillisiä korvausmenoja, kuten ansiomenetyksestä koituvaa katetuottokeskeytystä. Arvonlisävähennyskelpoisessa käytössä olevasta työkoneesta koneen omistaja saa vähentää arvonlisäveron myös korjauskustannuksista. Lisäksi arvonlisävero on tilitettävä lunastustilanteessa, kohteen jäännösarvon osalta. Kohteen jäännösarvon arvonlisävero-osuuden vakuutusyhtiö kuitenkin hyvittää lunastuksen yhteydessä vakuutuksenottajalle, koska lunastuksessa vakuutuksenkohteelle siirtyy vakuutusyhtiön omistukseen. Arvonlisäverosta koituvat menettelyt ovat mukana käytännössä jokaisessa maatalouskoneen vahingossa.

Maatalouskoneiden vahingot keskittyvät pääasiassa touko-syyskuulle maatalousseingin ajalle, mutta vahinkoja sattuu myös talvisin. Talvivahingot koostuvat tyypillisesti traktoriin liitettävistä maataloustyökoneista, kuten auroista, kuormaimista ja lingoista, joita käytetään apuna lumisissa olosuhteissa. Näistä taas yleisimpiä ovat lumiaurauksesta koituvat vahingot.

Koneiden vahingot ovat yleensä suuria, johtuen koneiden hankinta-, ylläpito ja varaosahinnoista. Koneiden korjausajat ovat yleensä käytettyjen työtuntien osalta suurempia kuin henkilöautojen. Henkilöautovahinkoihin verrattuna kohteiden lunastusmäärät ovat pienempiä. Tämä johtuu koneiden rahallisesta arvosta, minkä johdosta ne kestävät suurempia korjauskustannuksia, ennen kuin kustannusten lunastusraja tulee vastaan. Konekorjaamoiden tuntiveloitukset ovat pienempien henkilöautojen korikorjaamoiden tasolla. Työkonekorjaamot eivät ole niin yleisiä kuin henkilöautokorjaamot, mutta toisaalta niiden huoltopalveluihin kuuluu korjauspalvelut asiakkaan luona.

Maatalouskoneita korjataan joskus myös vakuutuksenottajien toimesta, varsinkin vanhemman kaluston kohdalla. Uudempien koneiden kohdalla korjaustöissä turvaututaan usein korjaamoihin, johtuen koneiden tekniikan monimutkaisuudesta ja älykkään ohjauksen lisääntymisestä.

2.2.1 Vakuutusmyynti ja sen vaikutus korvausmenoon

Vakuutuksen tehtävänä on siirtää osa asiakkaan riskistä vakuutusyhtiölle ja turvata vakuutuksen kohteen ennallistaminen vahingon sattuessa. Monesti kohteen saattaminen vahinkohetkeä edeltävään tilaan ei onnistu, jolloin vakuutusyhtiö joko lunastaa vakuutuksenkohteen sen vahinkohetken käyvästä arvosta tai vahingosta maksetaan rahallinen korvaus vakuutuksenottajalle. Varsinkin totaalivahingot, kuten palovahingot ja suuremmat törmäysvauriot lisäävät vakuutuksesta maksettavia korvauksia ja lunastuksia.

Vakuutuksen myynnin yhteydessä tehtävä, vahingon määrää ennaltaehkäisevä työ on korvausmenon kannalta merkittävää. Tällä pyritään ensisijaisesti rajoittamaan vahingon määrää vahingon sattuessa ohjeistamalla asiakkaita suojeleohjeista ja niiden noudattamisesta. Suojeleohjeissa on esimerkiksi määrätty velvollisuus rajoittaa lisävahinkojen syntyminen

2.2.2 Asiakaskannan valinta

Maatalouksien vakuuttaminen lähtee aina liikkeelle tilojen turvallisuuskartoituksella, joka tehdään tilalla uusmyynnin ja huolenpitokäynnin yhteydessä. Turvallisuuskartoitus pisteyttää tilan paloriskiä ja määrittää maatilan vakuuttamisen haluttavuutta vakuutusyhtiölle. Riskipisteytyksen tavoitteena on tunnistaa asiakkaan kohteen turvallisuustaso ja -tilanne. Turvan tarkistuksella katsotaan vakuutuksen ajantasaisuus ja se, onko vakuutettu oikein tai riittävän kattavalla turvalla. Turvallisuuskartoitukseen liittyy myös maataloustyökoneet. (Lähitapiola, riskivalintaohje maatiloille, 3.7.2012)

2.2.3 Vakuutuslain selventäminen

Keskeisimpien vakuutuksiin vaikuttavien lakien ymmärtäminen auttaa hahmottamaan vakuutuksen tarkoitusta, sen laajuutta ja korvausehtoja. Vakuutusyhtiöiden tarjoamat tuotteet, eli vakuutukset, perustuvat vakuutussopimuslakiin (543/1994). Näissä sovelletaan yleistä lainsäädäntöä, kuten oikeustoimilakia (228/1929) ja kuluttajansuojalakia (38/1978) (ks. Finlex). Keskeisin näistä on vakuutussopimuslaki, jossa säädetään vakuutuksiin ja vakuutustoimintaan liittyviä asioita. Vakuutussopimuslaissa säädetään lain

soveltamisala ja käsitteet, tiedonantovelvollisuus ja virheet sen täyttämässä, vakuutuksen voimassaolo, korvauksenhakua ja korvauksen maksamista koskevia säädöksiä sekä vakuutusmaksun maksamista koskevia säännöksiä. Vakuutuslakia ei säädetä lakisääteisiin vakuutuksiin, kuten liikennevakuutuksiin. Vakuutuslakien säännökset ovat pakottavia suhteessa kuluttajaan. Tämä tarkoittaa sitä, ettei säännöksissä voida poiketa vakuutusnottajan vahingoksi, mutta eduksi poikkeaminen on mahdollista. (Korvaustoiminnan perusteet ja vakuutuslakia, 22.4.2013 /LähiTapiola)

Tiedonantovelvollisuudessa puutteelliset, virheelliset tai harhaanjohtavat tiedot vakuutuslakissa johtavat tulkintaan asiakkaan hyväksi. Jos olennaista rajoitusehtoa ei ole mainittu, eikä rajoitusehdon olemassaoloa ole ollut aiheutta käsittää, johtaa tämä siihen, ettei rajoituskohtaa voida soveltaa. Näin ollen korvausratkaisu katsotaan asiakkaan hyväksi. (Korvaustoiminnan perusteet ja vakuutuslakia, 22.4.2013 /LähiTapiola)

Vakuutusnottajaa koskee myös tiedonantovelvollisuus vakuutusta solmittaessa ja vakuutuksen kohdetta muuttaessa. Vakuutusnottajalla ei ole oma-aloitteista tiedonantovelvollisuutta, mutta hänellä on velvollisuus vastata oikein ja täydellisesti hänelle suullisesti tai vakuutushakemuksessa esitettyihin kysymyksiin. Vakuutusnottajan on myös korjattava annetut tiedot, jos myöhemmin havaitsee ne virheellisiksi tai puutteellisiksi vakuutuslakia nähden. Ilmoitusvelvollisuus riskin lisääntyessä on vakuutusnottajalla vain, jos vakuutusehdoissa on näin määriteltä ja tässäkin tapauksessa vakuutusnottajan tulee ilmoittaa tämä vakuutusnottajalle. (Korvaustoiminnan perusteet ja vakuutuslakia, 22.4.2013 /LähiTapiola)

Tiedonantovelvollisuuden merkitys tulee esille esimerkiksi tapauksessa, jossa metsäkone siirretään urakointikäyttöön vaikka se olisi yksityiskäyttöön vakuutettu. Tällöin vakuutusnottajan tiedonantovelvollisuus velvoittaa häntä ilmoittamaan vakuutusyhtiöön vakuutuskohteen käyttötarkoituksen muutoksesta. Mikäli vahinko sattuisi tällaisessa tapauksessa, olisi vakuutusyhtiöllä oikeus korvauksen epäämiseen tai vähentämiseen kohteen käyttötarkoituksenmukaisuuden poikkeamisesta.

Vahinkovakuutuksissa tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnistä voi seurata korvauksen epääminen tai alentaminen. Ylivakuuttamisen kohdalla korvataan vain kohteen todellinen arvo ja alivakuuttamisessa vakuutusmäärän ja todellisen arvon suhde. Monivakuutetulla kohteella on oikeus saada korvaus useammasta lähteestä, mutta rikastumiskielto

estää rahallisen hyötymisen vakuutustapahtumalla. (Korvaustoiminnan perusteet ja vakuutuslainsäädännön lakien mukaisesti, 22.4.2013 /LähiTapiola)

Lakisääteisissä vakuutuksissa, kuten liikennevakuutuksessa, olennaisia lakeja ovat tieliikennelaki (267/1981) ja vahingonkorvauslaki (412/1974) (ks. Finlex). Työkoneeseen on otettava liikennevakuutus, jos konetta käytetään yleisellä tiellä tai tieliikennekäyttöön katsotulla alueella. Tämä pätee huolimatta siitä, vaaditaanko työkoneelta liikennekäyttöön rekisteröinti vai ei. Liikennevahingoissa nojataan tieliikennelakiin korvauspäättöstä tehdessä. Niissä tapauksissa, jossa laki ei vastaa, sovelletaan vakiintunutta käytäntöä, hyvää vakuutustapaa tai vakuutusyhtiön korvauskäsittelyn ohjeistoa. (Korvaustoiminnan perusteet ja vakuutuslainsäädännön lakien mukaisesti, 22.4.2013 /LähiTapiola)

Liitännäiselinkeinoa harjoittavan maatalousyrittäjän on lain mukaan otettava myös tapaturmavakuutus, ja työeläkevakuutus mikäli hänellä on alaisia. Tällaisia voivat olla suuremmat maatilat, jotka harjoittavat liitännäiselinkeinona esimerkiksi maansiirtotöitä.

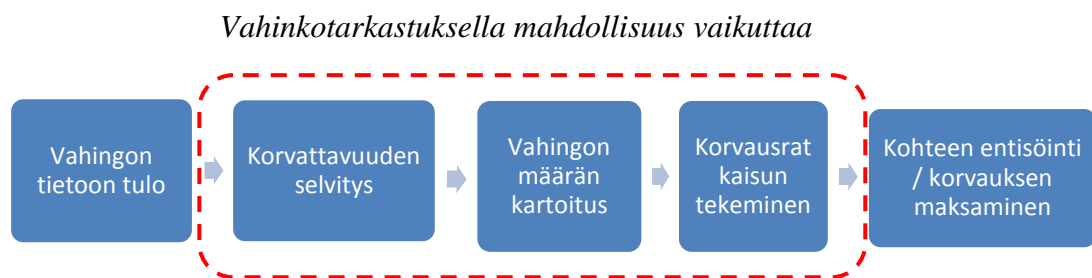
2.2.4 Korvauspalvelut

Vakuutusyhtiöissä vahinkotapahtumat hoidetaan korvauspalveluissa. Vahingon käsittely tapahtuu kokonaisuudessaan korvauspalveluissa vahinkoilmoituksen vastaanottamisesta ja tekemisestä, vahingon maksuun saakka. Korvauspalveluissa realisoituu asiakkaalle hänen ostamansa vakuutuksen toimivuus.

Korvauspalveluissa keskeisimmät työntekijät ovat vakuutuskäsittelijät sekä vahinkotarkastajat. Vahinkokäsittelijät hoitavat vahinkojen käsittelyyn liittyviä tehtäviä, eli vahingonkirjaamisen ja korvausratkaisun tekemisen ja päätöksen kirjoittamisen, sekä korvausten maksun. Pääasiallinen viestintä vahingoissa vakuutusyhtiön ja asiakkaan välillä tapahtuu vahinkokäsittelyn kautta. Vahinkotarkastajat toimivat pääasiassa vakuutusyhtiöiden teknisinä asiantuntijoina, mutta joissain yhtiöissä toimenkuva on myös asiantuntijaroolia laajempia. Usein tehtävät liittyvät vahinkojen käsittelyyn, kuten lunastuspapereiden kirjoittamiseen ja vahingon vastaanottamiseen.

2.2.5 Vahinkokäsittelyn ja -tarkastuksen merkitys vahingon hoitoon

Vahingon sattuessa ensiaskel on yleensä vahinkoilmoituksen tekeminen vakuutusyhtiöön. Vakuutusyhtiössä tieto vahingosta saadaan vahingon osalliselta ja ilmoituksen tekijä saattaa olla muu kuin vakuutuksenottaja. Nykyään monet vakuutusyhtiöt käyttävät sähköisiä palveluita, joissa asiakas täyttää itse vahinkoilmoituksen internetissä. Monesti vahinkokäsittelijä käy sähköisesti tehdyt vahinkoilmoitukset silti läpi ennen korvausratkaisun tekemistä tai tarkastuspyynnön lähettämistä.

Kuvio 1. Vahinkoprosessin perusajatus ja vahinkotarkastuksen merkitys

Kaaviossa 1. on korvausprosessin perusajatus kuvattu prosessikaaviona ja siihen on merkitty kohdat, joihin vahinkotarkastustoiminnalla voidaan vaikuttaa. Vahinkoprosessi alkaa aina vahingon tietoon tulolla, joka yleisesti tarkoittaa vahinkoilmoituksen tekemistä vakuutusyhtiöön. Tällöin vahingosta saadaan ensitieto vakuutusyhtiöön. Tähän liittyvät ensisijaisesti korvauskäsittelijät, jotka kirjaavat ja käsittelevät asiakkaan ilmoittaman vahingon. Korvattavuus selvitetään mahdollisuuksien mukaan jo vahingon kirjaamisvaiheessa ja korvattavuus nojaa aina vakuutuksen ehtoihin sekä voimassa oleviin lakeihin. Vahingon määrä pyritään kartoittamaan jo vahingon kirjaamisen vaiheessa kyselemällä asiakkaalta tietoja vaurioista. Tarkempi selvitys tehdään aina joko korjaamalla korjausarvion kautta, tai vahinkotarkastajan toimesta. Kun vahingon määrä ja korvattavuus on tarkkaan selvitetty, voidaan tehdä korvausratkaisu vahingolle. Tällöin, vakuutusyhtiöstä riippuen, vahinkotarkastaja tai -käsittelijä antaa korjaamolle laskutusluvan tai vaihtoehtoisesti sopii korvauksen määrän asiakkaan kanssa. Vahingon loppu-tapahtuma on korjauslaskun tai korvauksen maksaminen asiakkaalle.

Vahinkotarkastajalle laitetaan maatalousvahinkoja käsitellessä poikkeuksetta tarkastuspyyntö. Tarkastaja määrittää yhdessä korjaamon kanssa vahingon määrän ja pyrkii selvittämään vaurion syytä. Yleensä vahingonmäärän selvitykseen ja osittain myös kor-

vattavuuteen auttaa kohteen fyysinen tarkastus, jonka vuoksi koneen ja sen vaurioiden näkeminen on tärkeää. Tämän vakuutuslajin vahingoissa tarkastajan ja muun korvauspalvelun nopea yhteydenotto asiakkaaseen ja korjaamon, ja vahingon vireille hoitaminen ovat korvausmenon kannalta tärkeitä. Nopea toiminta korostuu erityisesti sesonkikaisissa vahingoissa, jos vahinko sattuu sesongin hoitoon olennaisesti liittyvään työ-koneeseen. Asiakkaalla saattaa olla vakuutuskohteeseen suuri intressi ja töiden tekeminen riippuu koneen käyttökelpoisuudesta. Korvauspalveluiden nopealla toiminnalla pyritään pääasiassa siis välttämään omasta toiminnasta koituvia turhia välillisiä kuluja. Varaosatoimituksiin ei vakuutusyhtiöiden puolesta voida vaikuttaa ja yleensä monesti sama koskee myös korjaamoiden toimintaa korjausajan osalta.

2.2.6 Oikean korjausmenetelmän taloudellisuus

Maatalouskoneen entisöinti tehdään aina valmistajien korjausohjeiden mukaan, liikennelakia ja turvallisuusmääräyksiä noudattaen. Kohteen on korjauksen jälkeen täytettävä sille asetetut turvamääräykset. Vakuutusyhtiön ja asiakkaan on samoissa mitoin noudatettava näitä asetuksia korjaustyön tilaajina. Niissä tapauksissa, joissa korjataan vakuutuksen kohteen turvallisuuteen vaikuttavia osia, ei korjauksessa ole sovellusvaraa. Tällöin korjaus on tehtävä kustannuksista riippumatta valmistajakohtaisten ohjeiden mukaisesti. Kosmeettisissa tai muutoin turvallisuuden ja koneen laillisuuden kannalta merkittävissä kohteissa on taloudellisen korjaustavan käyttö mahdollista. Aina pitää tarkistaa, ettei valmistajalla ole näille kohteille erityistä vaatimusta tietyn korjaustavan käytöstä tai ettei valmistaja ylipäänsä kiellä osan korjausta.

Maatalouskoneiden korjaus poikkeaa hieman kevyen kaluston korjaamisesta. Maatalouskäytössä korjausvälineet ovat kooltaan järeämpiä, johtuen koneiden käyttötarkoituksista. Sinänsä korjausmenetelmät liitostekniikaltaan, oikomisiltaan ja pintakäsittelyiltään pysyvät samanlaisina. Oikomistyöt tehdään erillisin vetimin ja työntimin, eikä korinoikaisupenkin omaista universaalia oikomisalustaa ole käytettävissä. Suurin ero syntyy siitä, ettei korjauksia varten ole mitään vakiintunutta ja yleistävää korjausaikojen ja työvaiheiden tietopankkia tai korjausohjelmistoa, toisin kuin henkilöautopuolella käytössä oleva WinCabas-laskentajärjestelmässä. WinCabas järjestelmää kuitenkin käytetään maatalouskoneiden korjauskustannusten laskemiseen, mutta työvaiheet aikoineen ja hintoineen on asetettava manuaalisesti.

2.2.7 Maatalouskoneita koskevat työkonestandardit ja vakuutusyhtiöiden vaatimukset

Standardit määrittelevät työkoneissa rakenteiden kestävyyttä, paloturvallisuutta, käytömukavuutta ja yhteensopivuutta tiettyjen osarakenteiden kanssa. Esimerkiksi yhteensopivuuden standardi määrittelee moottorin ja voimansiirron osalta kiinnikepaikat yhteensä, jotta eri moottorivaihtoehtoja valmistajasta riippumatta pystytään käyttämään koneen käyttövoiman lähteenä. Turvallisuuteen liittyvät standardit liittyvät oleellisesti vakuutustoimintaan. Näistä FK-127 ja SBF-127 standardit luokittelevat automaattisten sammutusjärjestelmien tehokkuutta ja toimivuutta. Paloturvallisuuden kannalta vakuutusyhtiöt vaativat, että työkoneesta löytyy vähintään käsisammutin. Automaattista sammutusjärjestelmää vaaditaan uusina vakuutettavissa, paloriskiltään suurissa kohteissa, ja sammutusjärjestelmissä tulee olla edellä mainittujen standardien mukainen hyväksyntä.

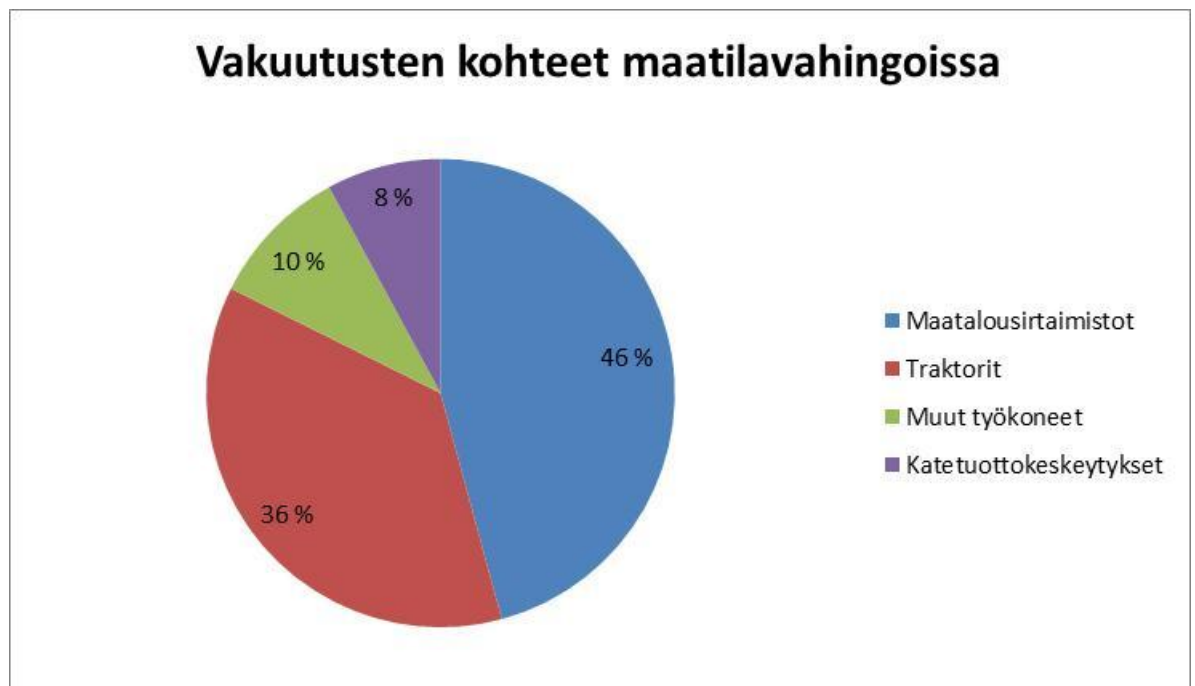
Muita standardien oleellisia ovat rakennemääräykset. Koneista saattaa löytyä turvaohjaamoiksi luokiteltavia hyttirakenteita, jolloin suurlujuusteräksiä on käytetty rakenteiden vahvistamiseen ja riittävän selviytymistilan saavuttamiseksi onnettomuustilanteessa. Tällöin niiden on läpäistävä ROPS- ja FOPS- standardien mukaiset testit saadakseen luokitukset turvaohjaamoiksi. ROPS-luokitus määrittää koneen ohjaamon olevan suojattu sen oman painon aiheuttamaa puristumista vastaan työkoneen kaatuessa. ROPS-luokiteltuun ohjaamoon on jätävä tietty elintila, jossa koneen kuljettaja mahtuu olemaan ilman hengenvaaraa onnettomuustilanteessa. FOPS-ohjaamo taas puolestaan lupaa turvaa tippuvien, painavien ja terävien objektien varalta. Normaalia on, että ohjaamossa on molemmat luokitukset. Turvaohjaamoiden kanssa on oltava tarkkana korjauksen kanssa, jotta korjattu hytti vastaisuudessakin täyttää sille asetettujen standardien vaatimukset ja on turvallinen käyttäjälleen. Tämä heijastuu korjauskustannuksiin.

3 AINEISTON ANALYSOINTI

Vakuutusyhtiöt luokittelevat vahingot kohteiden ja vahinkolajien mukaan. Erilaisia vahinkolajeja ovat esimerkiksi törmäys- ja palovahingot. Törmäysvahingot koituvat tieltä suistumisesta tai johonkin törmäämisestä, kun taas palovahingot ovat irtipäässeän tulen aiheuttamia. Eri vahinkolajien jaottelu auttaa vakuutusyhtiötä analysoimaan vahinkojen yleisyyttä kunkin vahinkolajin kohdalla. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota kohteisiin ja vahinkolajeihin, joissa vahinkojen yleisyys on suurta. Aineistona on käytetty LähiTapiola Keski-Suomen maatalousvahinkojen otantaa kolmen viime vuoden ajalta.

3.1 Vakuutuksen kohteet

Maatiloilla vakuutetaan monenlaisia kohteita. Kodin lisäksi yleisimmät kohteet ovat maatalouden muut rakennukset, tuotantolaitokset, maataloustöiden tekoon käytettävät työkoneet sekä mahdollisesti myös keskeytyksistä koituvat katetuoton menetys. Kuvioon 2 on kerätty kaikki vahinkolajit ja ne on eritelty vakuutuskohteiden mukaan.

Kuvio 2. Maatalouksien vakuutuskohteet

Kuviosta 2 nähdään, että irtaimistovakuutuksilla katettuihin kohteisiin sattui eniten vahinkoja. Hieman alle puolet kaikista vahingoista kohdistuu irtaimistoon, joihin lukeutuvat vahingoille alttiit maatalouskoneet ja -kalusto. Traktoreille sattui vahinkoja melkein kolmasosa vahingoista. Kymmenesosa vahingoista sattui muille ajoneuvoille ja omalla moottorilla liikkuville maataloustyökoneille. Katetuottokeskeytykset kattavat maatalousirtaimiston kautta koituvia katemenetyksiä kohteiden käyttämättömyyden ajalta, vakuutuksen kattavissa vahingoissa.

3.1.1 Maatalousirtaimistot ja katetuottokeskeytykset

Maatalouksien irtaimisto on Lähivakuutuksen Farmi maatilan vakuutuksen vakuutusehdoissa määritelty seuraavasti: ”Maatalousirtaimistoksi luetaan vakuutettujen maatilatalouksien sekä siihen liittyvien, vakuutuskirjoissa mainittujen liitännäiselinkeinojen harjoittamiseen liittyvät irtaimistot. Näitä ovat maatalouskoneet ja -kalusto, joilla tarkoitetaan traktorin tai muun ajoneuvon vetokoukkuun, nostolaitteisiin tai etukuormaajaan kytkettäviä työvälineitä. Ajoneuvoiksi luettavat tai omalla moottorillaan kulkevat työkonet eivät lukeudu irtaimistovakuutuksella katettaviin kohteisiin. Maatalouskalustoa ovat sähkö- tai polttomoottorikäyttöiset työkalut, irralliset polttoainesäiliöt, tietokoneet, ajo-opastimet ja muut elektroniset laitteet.” (Lähivakuutus, Farmi maatilan vakuutus, maatalousirtaimisto 6110/12, 3.2.5)

Lisäksi irtaimistovakuutuksella katetaan maataloustuotteet ja -tarvikkeet. Näitä ovat esimerkiksi kasvava sato ja tilalla tuotetut maataloustuotteet, lannoitteet ja ostosiemenet, tilan käyttöön tarkoitetut poltto- ja tarvepuut, rakennustarvikkeet, varaosat ja poltto- ja voiteluaineet. (Lähivakuutus, Farmi maatilan vakuutus, maatalouskoneet ja -kalusto 6110/12, 3.2.5.1) ”. Lähivakuutuksen ehdoissa kiinteästi asennetut koneet ja laitteet tai rakenteet tai ansiotoiminnassa käytettävät tarveaineet ovat rajattu pois irtaimistovakuutuksen piiristä. (Lähivakuutus, Farmi maatilan vakuutus, esinevakuutus 6110/12, 3.2.6)

Irtaimiston osalta korvausmenon tuottavat käytännössä irtaimistovakuutuksella katetut maatalouskoneet ja -kalusto. Irtaimiston suuren vahinkomäärän takia, niiden ennaltaehkäisyyn tulisi kiinnittää huomiota varsinkin rikko- ja palovahingoissa.

Katetuottokeskeytysvakuutukset eivät kohdistu konkreettisiin vakuutuskohteisiin, vaan ne liittyvät maatalouden irtaimistovakuutuksella vakuutettujen työkonoiden keskeytyksestä koituviin kustannuksiin. Katetuottokeskeytykset kattavat koneen käyttämättömästä ajasta koituvia kustannuksia. Katetuottokeskeytyksissä on yleensä rajausehdot korvauksen pituudelle ja määrälle.

3.1.2 Traktorit

Traktorit ovat vakuutuskohteita, jotka luetaan maataloustraktoreiksi. Maataloustraktorien vakuutuksen tuotteeseen on rakennettu yhtenäiseksi myös työn keskeytyksen osuus. Näin ollen traktorin korvattavasta vakuutustapahtumasta johtuvaa keskeytystä ei makseta erillisen keskeytysvakuutuksen kautta. Lähivakuutuksen maataloustraktorivakuutuksella katetun kohteen ansiomenetystä käyttämättömältä ajalta maksetaan maksimissaan 30 päivältä. Traktorit ovat maatalouskoneista yleisimpiä ja niiden käyttölaitteisiin liitetään valtaosa muissa maataloustöissä käytettävistä työkoneista ja -välineistä. Yleisyyden johdosta traktoreille sattuu vahinkoja usein ja vakuutusyhtiöillä on niitä varten monesti oma vakuutustuote. (Lähivakuutus, Farmi maatilan vakuutus, maataloustraktorivakuutus, 6110/12 5.1.4)

Traktoreissa saattaa olla vakuutuksen puolesta uusarvoetu, joka nostaa lunastettavien koneiden määrää ja samalla vahinkotapahtumasta maksettavan korvauksen määrää. Uusarvoetuudella varustetun kohteen korjauskatto, jolla kone lunastetaan, on pienempi kuin ilman uusarvoetua olevassa kohteessa. Uusarvoetu on asiakkaan kannalta hyvä, sillä koneen arvonputoamisesta johtuvaa rahallista menetystä kompensoidaan uusarvoedun kautta. Tällöin asiakkaalle koituvaa vahinkoa jää pienemmäksi. Rajoitusehtoina ovat yleensä ensimmäinen omistajuus koneeseen, traktorin käyttötuntien ja iän rajoitukset ja koneen rekisteröintiehdot. Esimerkiksi Lähivakuutuksen maataloustraktorivakuutuksessa uusarvoehto rajoittaa koneen käyttötunnit 500h ja enintään yhden vuoden ikään. (Lähivakuutus, Farmi maatilan vakuutus, maataloustraktorivakuutus, 6110/12, 5.3)

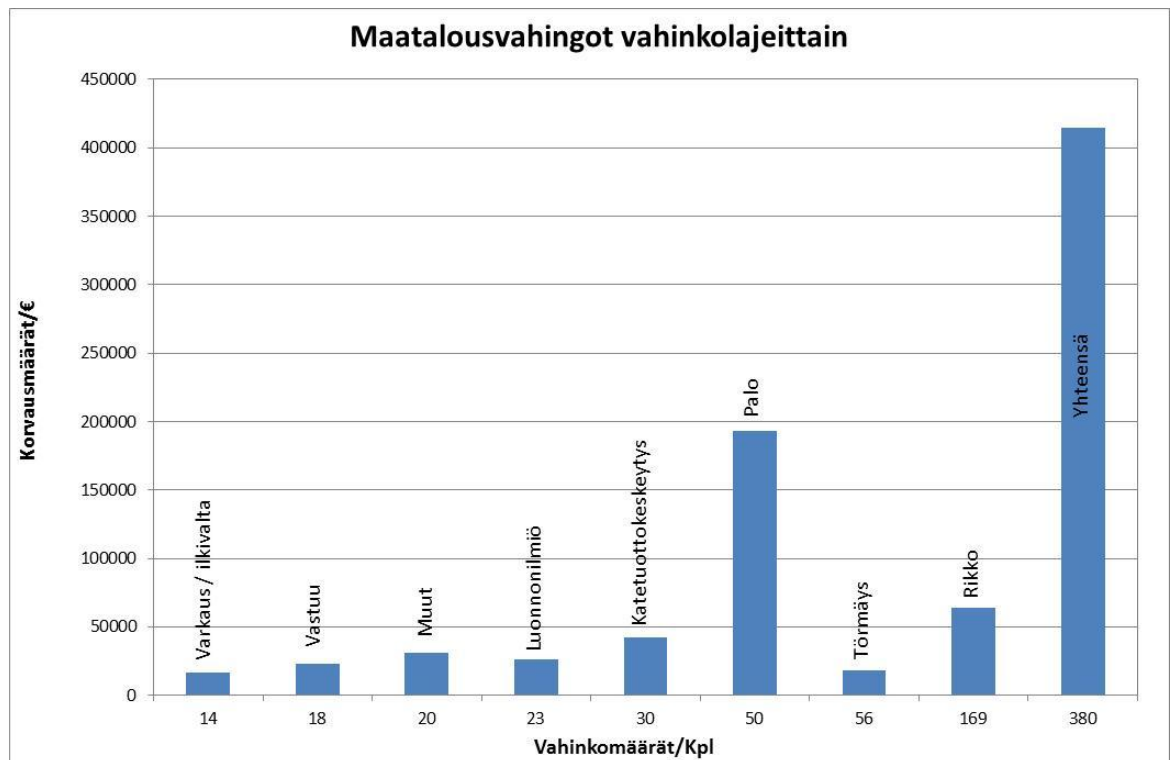
3.1.3 Muut työkoneet

Muiksi työkoneiksi luokitellaan työkoneet, jotka ovat omalla moottorilla varustettuja ja itse kulkevia. Tällaisia ovat esimerkiksi leikkuupuimurit. Työkoneet vakuutetaan niiden arvonlisäverottomasta jälleenhankinta-arvostaan, jolla käytännössä tarkoitetaan uuden samanlaisen tai vastaavan koneen hankinnasta koituvia kustannuksia. Korvausehdot työkonevakuutuksessa myötäilevät Lähivakuutuksen vakuutustuotteessa maataloustraktorivakuutuksen ehtoja, esimerkiksi rikkovahinkojen ja keskeytysten ehdot ovat samankaltaiset. (Lähivakuutus, Farmi maatalan vakuutus, maataloustyökonevakuutus 6110/12)

Korvausmenosta suurempi osa menee irtaimistovakuutuksella ja traktorivakuutuksella katetuille kohteille, kuin työkonevakuutuksella katettuihin kohteisiin. Muiden työkoneiden vahinkomäärät ovat aineiston mukaan kymmenesosa kaikista sattuneista vahingoista.

3.2 Vahinkolajit

Tätä työtä varten kerätyssä aineistossa on maatalouskoneiden vahinkoja 380 kappaletta ja niistä maksettuja korvauksia yli 400 000€. Vahingot ovat jaoteltuna niiden vahinkolajien ja kohteiden mukaan. Aineiston vahinkolajit ovat kuvattuna kaaviossa 1. Pystyakselilla kuvataan sattuneiden vahinkojen korvausmenoa ja vaaka-akseli vahinkojen kappalemäärää.

Kaavio 1. Vahinkolajit maatalousvakuuttamisessa

Kaaviosta 1 nähdään, että vahinkolajina rikkovahingot ovat yleisimpiä. Rikkovahingoiksi lukeutuvat lähes puolet kaikista vahingoista. Rikkovahingot olivat myös toiseksi suurimpia korvausmenoja tarkasteltaessa. Palovahingoista koitui kuitenkin kaikkein suurin korvausmeno. Yksittäin lähes puolet koko maatalousvahinkojen maksetuista korvauksista oli peräisin palovahingoista. Palovahinkojen suuret korvausmenot selittyvät sillä, että niissä vahingon määrä on yleensä muita lajeja suurempi ja niissä muodostuu helpommin totaalivahinkoja. Luonnonilmiöstä salaman aiheuttamat vahingot saattavat olla vahingon määrältään suuria, johtuen uudempien maataloustyökoneiden sähköosien yleistymisestä. Toisaalta salaman iskemä voi aiheuttaa tulipalon, jolloin se luetaan palovahingoksi.

Katetuottokeskeytykseksi luettavat vahingot ovat irtaimistovakuutuksella vakuutettujen koneiden, korvattavasta vakuutustapahtumasta johtuvan käytön estymisen keskeytyskorvauksia. Varkaus ja ilkivaltavahingoista koitui lähes sama korvausmeno, kuin törmäysvahingoista, vaikka niiden kappalemäärät olivat selvästi vähäisempiä. Varkausvahingot lukeutuvat myös ns. totaalivahinkoihin ja ovat korvausmenoltaan suuria, koska varastettua työkonetta ei välttämättä saada takaisin. Törmäysvahinkoja oli palovahinkoja enemmän, mutta ne eivät korvausmenoltaan olleet niin merkittävä vahinkolaji. Muut

vahingot kattavat esimerkiksi All Risk-vahingot, jotka ovat vakuutuksesta korvattavia vahinkoja, mutta eivät lukeudu muihin vahinkolajeihin.

Aineiston pohjalta maatalouksissa korvausmenoltaan muita vahinkolajeja merkittävämpiä ovat palovahingot, rikkovahingot ja katetuottokeskeytykset. Lisäksi varkaus ja ilki-valtavahingot vaikuttavat herkästi korvausmenoon, mutta ne eivät ole niin yleisiä.

3.2.1 Rikkovahingot

Rikkovahingoksi luetaan vahinko, joka koituu äkillisestä ja ennalta-arvaamattomasta rikkoontumisesta vakuutuksen kohteelle. Vakuutuksella katetaan siis tekninen rikkoon-tuminen ennalta-arvaamattomassa tapauksessa. Vakuutusyhtiöt rajaavat ehdoissaan pois väsymisestä ja kulumisesta koituvat hitaasti muodostuvat tapahtumat sekä korroosio-vauriot. Lähivakuutuksen ehdoissa on esimerkiksi maataloustraktorivakuutuksessa ra-jausehto rikkovahinkojen kohdalla seuraavasti:

Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa:

- joka on aiheutunut traktorin osalle tai laitteelle itselleen sen kulumisesta
- syöpmisestä, ruostumisesta, pakkasesta tai sateesta
- traktorin tai sen osan ylikuormittamisesta
- huollon laiminlyönnistä
- voiteluaineen tai jäähdytysnesteen puuttumisesta
- valmistajan, maahantuojan ja myyjän antamien ohjeiden vastaisesta käytöstä
- vakuutuksesta ei myöskään korvata vahinkoja, jotka korvataan jonkin lain, ta-kuun, sitoumuksen tai muun vakuutuksen perusteella

(Lähivakuutus Farmi maatalanvakuutus, maataloustyökonevakuutus 6110/12, 4.2)

Rikkovahinkoja sattuu selkeästi kaikista vahinkolajeista eniten, minkä johdosta niistä maksettavat korvaukset ovat suuria. Rikkovahingot eivät kuitenkaan yksittäisinä vahin-koina ole vahingon määrältään isoja. Lähivakuutuksen maataloustraktorivakuutuksessa on traktorin osalta rikkovahinko vain laajassa turvatasossa vakuutettuna. Tapiolan eh-doissa ei rikkovahingon osalta ole vakuutusta lainkaan.

Rikkovahinkojen ennaltaehkäisemisen osalta vakuutusyhtiöiden tulisi korostaa rajoitusehtoja ja painottamalla oikein käyttöä ja käyttötarkoituksen mukaisuutta. Laitteen ylläpito ja työtehtävä, johon konetta käytetään, vaikuttavat koneen kestävyysasteeseen. Väärästä käytöstä ja huonosta ylläpidosta ei rikkovahinkoa korvata, mutta joissain tapauksissa voi olla vaikeata kohdentaa väärinkäytön tai huollon puutteen syy-yhteyttä rikkovahinkoon.

3.2.2 Palovahingot

Palovahingoiksi luetaan vain vahingot, joissa kohde vaurioituu irtipäässeestä tulesta. Kuitenkin tuleen johtaneiden oikosulkujen kanssa saattaa olla rajoitusehtoja. Lähivakuutuksen maataloustraktorivakuutuksen perus- ja suppeassa turvatasossa rajoitusehto sulkee pois oikosulun aiheuttajan palovahingoissa. Sen sijaan, laajassa turvatasossa vakuutus korvaa myös oikosulun aiheuttajan vauriot. Eli laajalla turvatasolla vakuutetun kohteen palovahingossa, joka aiheutuu laturin oikosulusta, korvataan myös laturin vauriot. Perus- ja suppealla turvatasolla vakuutetun traktorin kohdalla laturia ei korvata. Palovahingoiksi ei Lähivakuutuksen ehtojen mukaan lueta vahinkoa, jossa vaurio tapahtuu ylikuumentumisesta, joka johtuu oikosulusta tai muusta ylikuumentumiseen johtavasta tapahtumasta. Vain irtipäässyt tuli on palovahinko. Palovahinkojen ehtojen kanssa saattaa olla eroavaisuuksia vakuutusyhtiöiden välillä. (Lähivakuutus Farmi maatalon vakuutus, maataloustraktorivakuutus 6110/12)

Agro-vakuuttamisen ohjeissa on hyvin mainittu työkoneiden paloriskien osalta seuraavaa: ”Uusilta vakuutettavilta kohteilta vaaditaan vakuutusyhtiön hyväksymä sammutusjärjestelmä. Erityisesti metsäkoneet, turpeennostokoneet, puumurskaimet ja hakkurit sekä kaikki muut koneet, joilla käsitellään palovaarallisia materiaaleja vaativat uusina puoli- tai täysautomaattisen sammutusjärjestelmän. Vaatimus on myös asiakkaan etu, koska sammutusjärjestelmällä voidaan usein rajoittaa vahingon määrää. Esimerkiksi metsätyökoneet ovat herkkiä syttymään konetilaan kertyneen puupurun ja öljyn takia. Koska mahdollinen tulipalo on saatava nopeasti sammumaan vahinkojen minimoimiseksi, automaattinen järjestelmä voi sammuttaa palon myös silloin kun kuljettaja ei ole paikalla.” (Lähitapiola, kohdekohtainen riskivalinta a)

3.2.3 Törmäysvahingot

Törmäysvahingoiksi luetaan vahingot jotka tapahtuvat työkoneen tieltä suistumisesta, kaatumisesta, tien sortumisesta, yhteentörmäyksestä tai muusta ulkoapäin äkillisesti vaikuttavasta syystä. Törmäysvahingoissa mahdollisuudet ennaltaehkäistä vahinkoja vakuutusyhtiön toimesta ovat melko pienet.

Lähivakuutuksen suojeluohjeet kieltävät traktorin, moottorityökoneen tai muun työkonen kuljettamisen sairaana tai väsyneenä ja alkoholin tai huumaavan aineen vaikutuksen alaisena. (Lähivakuutus, Farmi maatalanvakuutus 6110/12). Suojeluohjeiden laiminlyönnistä koituu vahingon korvattavuuden epäys tai vähennys.

3.2.4 Katetuottokeskeytykset

Katetuottokeskeytyksen tarkoituksena on korvata vakuutetun tilan elinkeinotoiminnalle aiheutunut keskeytysvahinko, joka johtuu esinevakuutuksella vakuutetulle omaisuudelle sattuneesta vakuutustapahtumasta. Vahinkotapahtuman täytyy olla kohteeseen valitun turvatason korvattava ja ylittää katetuottokeskeytyksen mahdollinen korvauskynnys.

Katetuottokeskeytyksen korvauksen laajuus ja vastuu-aika määritellään vakuutukselle maatalan liikevaihdon ja erikseen sovittavan ajanjakson mukaan. (Lähivakuutus, Farmi maatalan vakuutus, 6110/12, katetuottokeskeytykset)

Katetuottokeskeytyksiä pyritään vähentämään nopeuttamalla vahingon hoitoa ja mahdollisuuksien mukaan koneen korjausaikaa. Korjausaikaan vaikuttaa tehtävän korjaustyön muoto, esimerkiksi osan vaihto tai korjaus. Keskeytysmaksujen kannalta korjaus on yleensä edukkaampaa, koska korvaavia osia ei tarvitse odottaa työtä varten.

3.2.5 Varkaus ja ilkivaltavahingot

Varkausvahinkoja ovat sellaiset tapahtumat, joissa vakuutuksen kohde tai sen osa anastetaan. Ilkivaltavahingoksi luetaan taas vahinkotapahtuma, jossa vakuutuksen kohdetta vaurioitetaan tahallisesti. Irtaimistovakuutuksen osalta varkausvahingoksi katsotaan

irtaimiston anastamisesta koitunut vahinko. Ilkivallan tapauksessa korvattava vahinkotapahtuma johtuu kohteelle aiheutetusta tahallisesta vahingonteosta.

Murto ja varkausvahinkoja pyritään estämään kertomalla asiakkaalle suojeleuohjeista. Esimerkiksi maatalous- ja liitännäiselinkeinoirtaimisto tulisi säilyttää lukitussa säilytystilassa. Kuitenkaan aina tämä ei ole mahdollista ja isompien työsuoritusten aikana esimerkiksi kaivinkonetta ei ole tarkoituksen mukaista siirtää työn suorituspaikalta sen varsinaiseen säilytyspaikkaan.

(Lähivakuutus, Farmi maatilan vakuutus, esinevakuutus 6110/12)

3.2.6 Vastuuvahingot

Vastuuvahingoista on vakuutusehdoissa sanottu: ”Vastuuvakuutus kattaa maatalouden sekä siihen liittyvän, vakuutus kirjassa määritellyn liitännäiselinkeinon harjoittamisessa tai yksityishenkilönä vakuutuksen voimassaoloalueella toiselle aiheutettu henkilö- ja esinevahinko, josta vakuutettu on Suomen voimassa olevan oikeuden mukaan korvausvastuussa ja joka todetaan vakuutuskauden aikana” (Lähivakuutus, Farmi maatilan vakuutus, vastuuvakuutus, 4.1.1 6110/12)

Vastuuvahingot johtuvat elinkeinotoiminnan harjoittamisesta. Maataloustoiminnassa ja liitännäiselinkeinon harjoittamisessa raskailla koneilla tehdään isoja töitä alueilla, joissa on monesti muita ihmisiä ja työkoneita. Tällöin riski vahinkoihin on merkittävä. Ennaltaehkäisy vahinkoihin suojeleuohjeiden ja keskeisimpien rajoituskohtien läpikäynnillä saattaa auttaa estämään vahinkoja. Pääsääntöisesti kuitenkin vakuutusyhtiön toiminnalla ei ole kovin suurta merkitystä vastuuvahinkojen ennaltaehkäisemisessä, vaan kyse on enemmän yrityksen sisäisistä asioista esimerkiksi henkilöstön ammattitaidosta ja koulutuksesta.

3.2.7 Katetuottovakuutukset

Jos kohde on katettu myös katetuottokeskeytysvakuutuksella, korvattavasta vakuutustapahtumasta korvataan aiheutuneita lisäkustannuksia ja katetuoton menetyksiä vakuutuk-

senottajalle. Keskeytysvakuutuksella katetaan siis vakuutuksen kohteen keskeytyksestä koituva taloudellinen haitta.

Keskeytysvakuutuksista maksettavia korvauksia syntyy koneen käyttämättömältä ajalta, jolloin vahingonmäärä nousee jos korjausta joudutaan odottamaan pitkään. Korvausmenon kannalta osan korjaus voi olla edukkaampaa kuin sen vaihto, vaikka suoranaiset korjauskustannukset osalle olisivat vaihtoa suuremmat. Tämä johtuu siitä, että korvaavaan osan toimitus voi olla pitkä, mikä kasvattaa keskeytyksestä maksettavia kuluja.

3.2.8 Luonnonilmiöt ja muut vahinkolajit

Muihin vahinkoihin lukeutuvat korvattavat vakuutustapahtumat, joita ei voi luokitella muiksi vahinkolajeiksi, esimerkiksi All Risk-vahingot. All Risk-vahingoksi luokitellaan muu äkillinen ja ennalta-arvaamaton vahinko. Maatalouskoneissa All Risk-vahinkoa voi olla esimerkiksi lietevaunun korvakkeiden pettäminen vetäessä, mikäli se on vakuutettu Yksinkertaisuudessaan All Risk-vakuutus on kaikenvaravahinko, joka määritellään kattamaan ne vahingot, joita ei ole erikseen rajausehdoilla luettu pois vakuutuksen korvauspiiristä.

(www.lahivakuutus.fi/ vakuutusalan sanasto)

Luonnonilmiöksi luetaan alueen epänormaalista sääolosuhteista koitunut vahinko, esimerkiksi myrskystä tai salamaniskusta aiheutuvat vahingot. Näiden vahinkojen sattumiseen ei voida vahinkojen kannalta käytännössä vaikuttaa vakuutusyhtiöiden toimesta. Varsinkin myrskyt aiheuttavat vakuutusyhtiölle suuret korvausmenot, jotka vaikuttavat yhtiöiden taloudessa pitkään.

4 VAHINKOTAPAUKSET

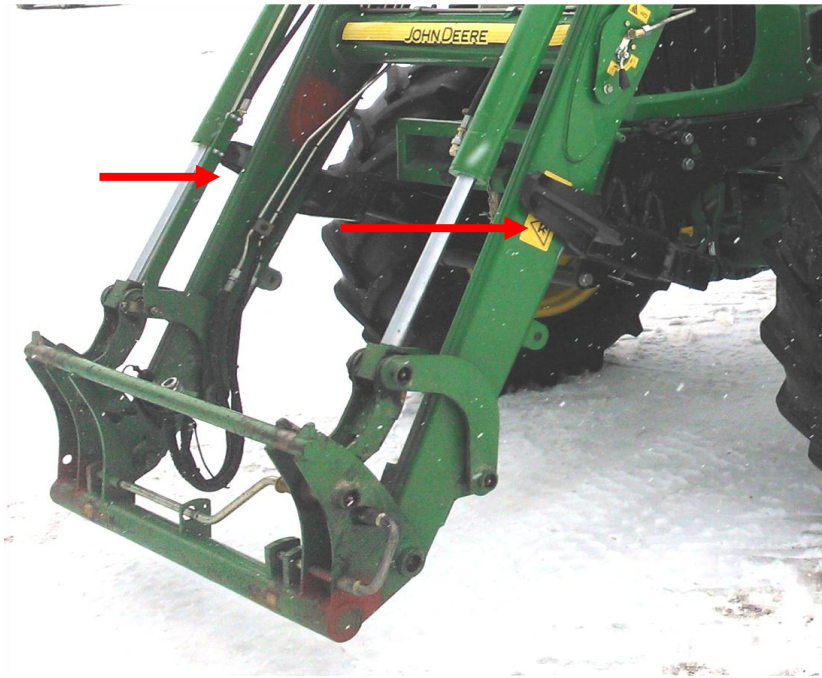
Tässä luvussa tarkastellaan todellisten tapausten vahinkoprosessin hoitoa vahinkotarkastajan näkökulmasta. Luvussa käydään läpi vakuutusten kohteille tehdyt korjaukset ja niiden kustannuspuoli. Lisäksi pohditaan korjauksen oikeellisuutta. Työvaiheissa oikealla puolella tarkoitetaan apukuskin puoleista kulmaa ja vasemmalla kuskin puolta.

4.1 Etukuormainten vauriot ja korjaus yleisesti

Maataloustraktoreita ja niihin liitettäviä työkoneita ja -välineitä käytetään talvisin monilla tiloilla liitännäiselinkeinon harjoittamiseen, sekä talvisten olosuhteiden helpottamiseen omilla tiloilla. Traktorin etukuormaimiin kiinnitettävät taso- ja alueaurat aiheuttavat suurimman osan maatalouskoneiden vahingoista talvisin ja ne ovat osoittautuneet yleisiksi vahingoiksi talviseen aikaan.

Auraustuilla varustetut etukuormaimet kestävät normaalia lumen luomista, mutta vääntyvät tuista huolimatta, jos auralla osutaan lumen alla olevaan kovaan maaperään tai esteeseen. Tällöin äkkinäisestä kovasta esteestä syntyvä voima aiheuttaa, varsinkin isoa alueauraa käytettäessä, suuren vääntömomentin etukuormaimille, jota kuormaimet eivät kestä vääntymättä. Etukuormainten vääntymä huomataan siitä, että nostaessa aisat ovat eri korkeudella tai kuormaimet näyttävät silmin nähden kieroilta. Vääntyneet aisat saattavat ottaa auraustukiin kiinni ollessaan etuasennossa, joten myös auraustukia katsomalla saattaa nähdä jos kuormaimet ovat vääntyneet. Lumen aurausta traktoreihin asennettavilla etukuormaimilla ei ole rajoitettu laitevalmistajien puolesta.

Vakuutusyhtiöt asettavat vaatimuksena auraustukien asentamisen etukuormaimiin, jotta ne voidaan vakuuttaa lumen aurauksesta koituvia vahinkoja varten. Auraustuet ovat kuormainten päätytuiksi asennettavat rajoittimet, jotka estävät aisojen painumisen sisään ja sivuttaisen niiden liikkeen. Kuvassa 1 näkyy esimerkki auraustuista.

Kuva 1. Auraustuet

Lähivakuutuksen törmäysvahinkojen ehdoissa on törmäysvahingon rajoitusehto mainittu seuraavasti: ” Vakuutus ei korvaa vahinkoa joka koituu ylikuormittamalla laitetta tai ajoneuvoa, kun sitä käytetään työhön, johon sitä ei ole suunniteltu. Tällaisia tapauksia ovat esim. traktorin etukuormaajalla tehtävä lumenauraus vakionostoaisoilla, joita ei ole vahvistettu auraustuvin eikä siten tarkoitettu auraukseen” (Lähikasko-autovakuutus 5045/10, 1.1.2010)

4.1.1 Hankaluudet vahingoissa

Vahingot ovat toisinaan osoittautuneet haasteellisiksi. Suurin vaikuttaja tähän on vakuutusyhtiöiden ja joidenkin asiakkaiden näkemuserot aisojen korjausten suhteen. Pääasiasa laitevalmistajat eivät kiellä aisojen ammattitaitoista korjausta.

Keskustelua on eniten herättänyt takuunalaisten aisojen korjaus. Etukuormainten valmistajat eivät ole ottaneet selkeää kantaa törmäyksestä johtuneiden aisojen takuun raukeamiseen, jos niitä korjataan. Valmistajien kantaa korjaustyöhön takuun osalta on pyritty selvittämään LähiTapiolan toimesta ja toistaiseksi käsitys on, ettei takuu estä korjausta. Valmistajat eivät kiellä korjaustyön tekemistä etukuormaimiin, joiden vauriot ovat syntyneet törmäyksestä. Toisaalta valmistajat ilmoittavat rauettavansa takuun kor-

jatun osan kohdalla, mutta samalla ilmoittavat korvaavansa aisoissa muuten takuun alaisuuteen kuuluvat tuotevirheet. Tilanne ei ole selkeä kummankaan osapuolen kannalta. Vakuutusyhtiöt eivät toisaalta vakuuta kohteita niissä olevan takuun osalta. Korjaustyöstä taas vastuu on sen tehneellä korjaamolla ja näin ollen korjaamo vastaa korjaustyön oikeellisuudesta ja tehdyn työn laadusta.

4.1.2 Korjaustyö

Aisat rakennetaan kotelomaiseksi rakenteeksi normaalista rakenneteräksestä, jota voidaan asianmukaisesti työstää sen menettämättä lujuuttaan tai muokkaamatta sen muita ominaisuuksia.

Oikominen aisoille toteutetaan hydraulisten nostotunkkien tai sylintereiden avulla. Kuormaimia ei ole tarvetta irrottaa koneesta työtä varten, vaan vetotyöt on parasta tehdä aisat traktoriin kiinnitettyinä. Tämä helpottaa oikaisemista, koska traktori toimii itse kiinnityspisteenä. Samalla veto saadaan kohdistettua eikä irrotus- tai asennustöitä ei tarvita koko kuormaimille. Tämä säästää hieman aikaa ja näin myös kustannuksia vaihtotyöhön verrattuna. Aisojen suoruus ja työn onnistuvuus pystytään mittaamaan työvaiheiden välillä.

Aisojen oikaisussa traktori joudutaan tukemaan riittävän hyvin ennen vetotöitä. Yleensä valmiita tukipisteitä ei ole traktorin rakenteissa käytettävissä, joten tukipisteet joudutaan rakentamaan. Tällä varmistetaan, että traktori voidaan sitoa vetotöitä varten oikeasta paikasta kiinni. Kiinnitys oikeasta paikasta on tärkeää, jotta palauttava voima saadaan kohdistettua oionnan kannalta oikeaan kohtaan. Yleinen tapa tukipisteen rakentamiseen on hitsata aisoihin teräslevyyn kiinnitetty korvake, josta aisat sidotaan lattiaan kiinni. Tukipisteitä varten aisoista joudutaan hiomaan pintamaalit pois ja lopuksi pintakäsittely on uusittava.

Keski-Suomen alueella on yksi korjaamo, joka on erikoistunut traktorin aisojen oikaisuun. Oikaisutyö on osoittautunut hyväksi korjaustavaksi traktoreiden etukuormaimien vääntymisten korjauksessa. Tehdyistä korjauksista on saatu vakuutusyhtiölle vain harvoja reklamaatioita.

4.2 John Deere etukuormainten vauriot

Traktorista ilmoitettiin vahinko, jossa traktorin etukuormaimet olivat vääntyneet lumen auruksessa kiveen törmäyksestä. Vääntymä aisoissa oli silmin nähtävä ja kyseessä oli uudehkot etukuormaimet. Kuvasta 2 nähdään traktorin vaurioituneet aisat, jotka olivat silmin nähden kierot.

Kuva 2. Etukuormainten vaurio

Kuormaimista oli nitkahtanut pikakiinnityksen alapalkki ja kuormainten aisa oli oikealta puoleltaan vääntynyt alaspäin. Oikean puoleinen aisa oli vääntynyt myös pitkittäisessä suunnassa hieman kaareviksi. Kaarevuutta oli syntynyt poikittaistuen ja pikakiinnityksen välille.

Malliltaan kuormaimet olivat John Deeren omat ja ne ovat saatavilla traktoriin tehdasasenteisina. Aisojen rakenteesta nähdään, että kuormainten poikittaistuki on poikkeuksellisen korkealla, jonka takia pikakiinnityksen ja poikittaistuen väli noin 1.5m. Tämän johdosta tuki ei suojaa aisoja yhtä hyvin vääntymältä kuormainten etuosassa, kun rakenteet joissa poikkipalkki on matalammalla. Myös pikakiinnike on tehty ohuemmas-ta materiaalista, kuin useissa muissa kuormaimissa. Pikakiinnikkeessä on selvästi ainevahvuuksiltaan pienemmät rakenneosat ja nivelöinnin lukitukset toteutettu siten, etteivät ne jäykistä pikakiinnityksen rakennetta sivuttaissuunnassa. Nivelöinnin tapit ovat kiinnitetty poikittaistuennan kannalta liian pienin tapein, mikä päästä nivelöinnin tapin liu-

kumaan pesässään ja näin heikentää perhostuen tukevuutta. Tämän johdosta tuet pääsevät leviämään nivelöinnin kohdalta, kun tapit eivät lujita rakennetta. Materiaaleina etukuormaimet ovat koteloitua rakenneterästä.

4.2.1 Oikaisutyö

Etukuormaimista lähdetään ensin suoristamaan pahinta vääntymää. Tämän tapauksen kohdalla kuormaimet olivat oikealta puolelta painuneet alaspäin ja kuormaimiin oli syntynyt selvä kieroutuma. Kuvassa oiotaan pikakiinnikkeen alapalkkia työntämällä aisaa oikealta puolelta muotoonsa. Kun aisat olivat suurimmasta vääntymästä oikaistu, päästiin näkemään, onko oikomistöitä tehtävä myös muualla. Tässä tapauksessa oikean puolen aisaan täytyi tehdä myös pitkittäistä oiontaa.

Kuva 3. Oikaisutyön aloitus

Oikominen suoritetaan työntämällä aisaa vääntyneeltä puolelta ja sitomalla kuormaimet toiselta puolelta paikalleen. Kiinnitysten kanssa pitää olla tarkkana, sillä oikomiseen käytettävät voimat ovat suuria. Kohteeseen on pidettävä tarpeeksi etäisyyttä siltä varalta, jos ketjut pääsevät katkeamaan. Kuvassa 3 on kuvattu oikomistyötä.

Kuva 4. Oikaisu meneillään

Kuvasta 4 nähdään vertailuna, kuinka paljon aisoja joudutaan vääntämään yli, jotta muutos saadaan pysyväksi.

Koska pikakiinnityksen alapalkki oli nitkahtanut, piti muodonmuutos myös sen osalta palauttaa. Oikaisu tehtiin ketjukiristimen avulla kiinnittämällä kiristin perhostukien ympärille ja puristamalla rakennetta kasaan. Näin alapalkkiin syntynyt poikittaisvääntymä saatiin oiottua. Lisäksi kiristimellä oiottiin vääntyneiden perhostukien muotoa oikeaksi. Ketjukiristimen käyttö pikakiinnityksen oikaisemiseen on esiteltyä kuvassa 5.

Kuva 5. Pikakiinnityksen oikominen

4.2.2 Pituussuuntaisen kaarevuuden oikaisu

Kaarevuuden oikaisua varten jouduttiin rakentamaan tukipiste, josta kuormaimet saatiin oikeasta paikasta sidottua. Tarvittavasta kohdasta hiottiin maali pois ja siihen hitsattiin korvake, jolla aisa sidottiin lattiaan teräsketjulla. Näin hydraulitunkin voima saatiin kohdistua oikeaan paikkaan ja vääntymä oikaistua. Kuvassa 6 näkyy aisan pitkittäisen kaarevuuden oikaisua.

Kuva 6. Pitkittäisen vääntymän oikaisu

4.2.3 Vahingon analysointi

Lunastustilanteessa aisoista olisi maksettu niiden vahinkohetken käypä arvo. AVK myi 29.5.2013 sivuillaan vastaavanlaisia etukuormaimia 2500€ pyyntihinnalla. Raaka-aisat, eli aisat ilman työsylintereitä, ovat käyvältä arvoltaan noin 6000€ arvoiset ja niiden asennustyön osuus on noin 800€. Vaikka vääntyneet aisat myytäisiin Autovahinkokeskuksen toimesta pyyntihinnalla, olisi korvausmeno aisoista silti vähintään 4000€.

Oikomistyö aisoille maksoi noin 600€ ilman arvonlisäveroa, ja omavastuu vähennettynä. Traktorin kuljetukset korjauspaikalle ja takaisin olivat noin 1000€, ilman alv:ta. Näin ollen todelliseksi vahingon määräksi koitui noin 1600€. Verrattuna lunastukseen,

korjaus oli korvausmenon kannalta huomattavasti edullisempi vaihtoehto. Oikaisutyöhön meni kahdelta mekaanikolta päivän työt, eli käytännössä noin 16h työtuntimäärä.

Asiakkaan kannalta korjaustyön etuutena oli nopeus. Aisojen korjaus vaati kuljetuksista koituneen ajan, sekä yhden päivän työajan. Aisojen vaihtotyö veisi työtunteina lähes saman tuntimäärän, mutta korvaavat aisat jouduttaisiin tilaamaan. Aisojen saatavuudesta ja osatoimituksen nopeudesta riippuisi työn ajankohta. Korjauksessa asiakkaan työt eivät keskeytyneet niin pitkäksi aikaa, joten keskeytyksen korvauksia ei jouduttu maksamaan suuresti. Korjaus onnistui hyvin ja asiakas oli tyytyväinen korjaukseen. Tehty korjaus näkyy kuvassa 7.

Kuva7. Korjauksen lopputulos

4.3 Noukinvaunun rikkovahinko

Käsiteltäväksi tuli rikkovahinko keräävästä rehun noukinvaunusta. Vakuutusnottaja oli kesken keruutöiden huomannut, ettei koneen noukkimen terästä pyörinyt ja vaunu toiminut. Huoltoluukun alta paljastui, että vetoaisan tukipalkki oli vaurioitunut ja sullojaterien akseli näytti olevan vinossa. Korvausta haettiin rikkovakuutuksesta. Vaunu kuvattiin paikanpäällä vaurion sattumisen jälkeen.

4.3.1 Krone 6XL-GL keräävä noukinvaunu

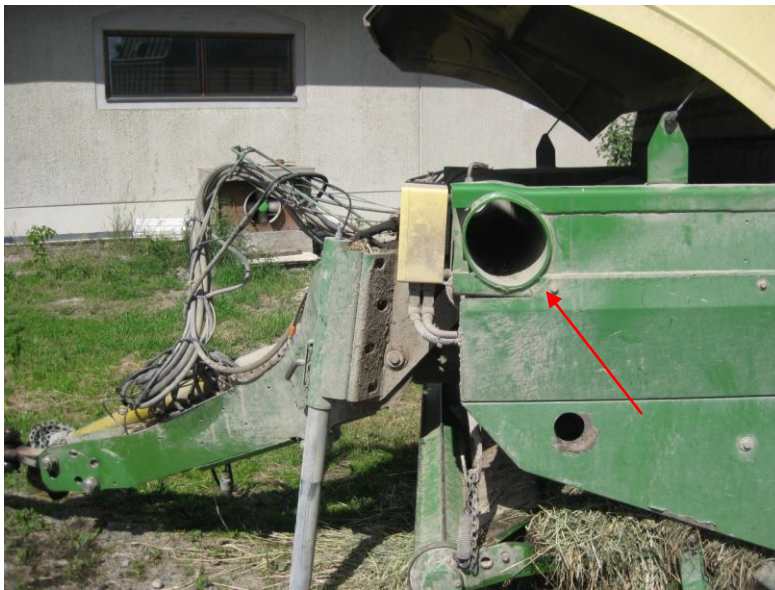
Kohdevaunu oli merkiltään ja malliltaan Krone 6XL-G. Se on kaksi-akselisen telin päälle rakennettu, päältä avoin konttirakenne, jossa on rehulle noukinlaitteisto ja sullojaterät. Noukinterästä sijaitsee laitteen etuosassa ja sullojaterät kontin etuosassa noukinterien jälkeen. Vaunulla voidaan noukkia valmiiksi niitetty rehu siirtoa varten, sekä tyhjentää kuorma tarvittaessa.. Laite on kokonaismassaltaan 20 000kg täydellä kuormalla ja pituudeltaan hieman yli 10m pitkä. Kontin lastauskapasiteetti on noin 66 m³. Vaunu kiinnitetään vetoaisalla traktorin perään ja voimantuotto vaunun laitteistolle tulee nivelselän ja hydraulikan avulla traktorin perästä. Kohdevaunusta on kuva alla (kuva 8).

Kuva 8. Krone 6XL-GL pakkaajavaunu

4.3.2 Vaurioiden tutkinta

Myöhemmin vaunua purettaessa selvisi, että noukinvaunun vetoaisan tukipalkki ja pakkausterien akselia pyörittävän hammaspyörän akseli olivat rikkoontuneet. Tukipalkin pettäessä vaunun etukori oli vääntynyt alaspäin ja vääntänyt sullojan terästön akselia ylöspäin vasemmalta puolelta. Tällöin oli särkynyt myös sullojan terästölle voimaa välittävän hammaspyörän akseli. Hammaspyörän kiinnitysakseli oli haljennut laakerointinsa kohdalta.

Kuva 9. Kasaan puristunut poikittaistuki

Aisan tukipalkki oli muuttanut muotoaan koko matkaltaan. Se oli selvästi painunut kasaan vasemmalta puoleltaan. Tämä näkyy kuvasta 9.

Kuva 10. Oikean puolen aisapalkin murtuma ja muodonmuutos

Kuvissa 10,11 ja 12 on esiteltyä aisapalkin oikean puoleiset vauriot. Oikealla puolella vauriot olivat vasenta puolta merkittävästi suuremmat. Palkki itsessään oli revennyt ja se oli repeytynyt irti myös vaunun rungosta, lähes koko sauman matkalta. Palkki oli myös oikealta puolen puristunut kokoon.

Kuva 11. Ratkeama aisan liitoskohdan päällä

Ratkeama ei ollut syntynyt hitsausseamaan, vaan teräsrakenteeseen.

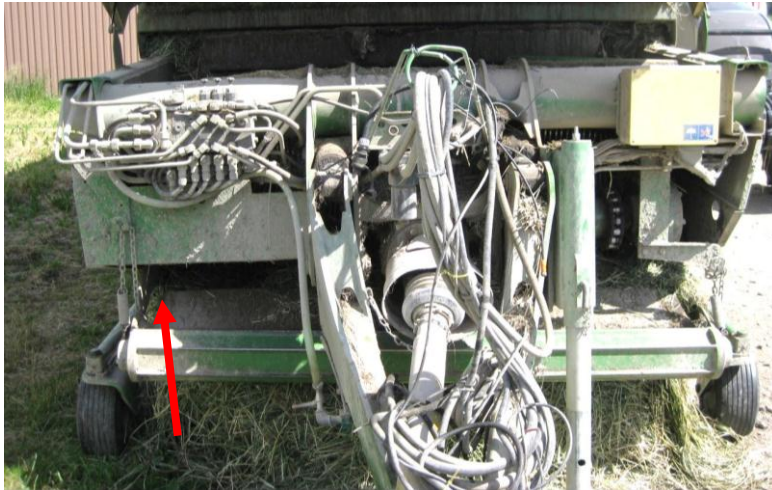

Kuva 12. Aisapalkin murtuma

Oikean puolen vauriot palkille olivat mittavat, sillä itse palkin repeytymä oli ulottunut kymmenien senttien matkalle. Palkin vauriosta näkyy, kuinka voima on repinyt rakenteen hajalle. Seinämävahvuus rakenteessa tuntuu koneen massaun ja sen käyttötarkoitukseen nähden riittämättömältä.

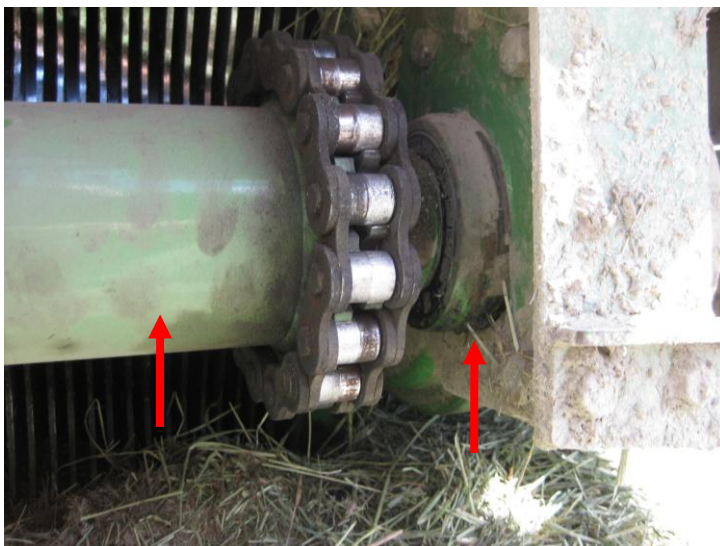
4.3.3 Terästäön vauriot

Etukorin vääntymän johdosta myös sullojaterän vaihteistolle pääsi syntymään vaurioita. Etukori painoi oikeasta kulmasta pakkaajaterien voimanottoakselia alaspäin, aiheuttaen rasitusta terästäön hammaspyörälle, rikkoen hammaspyörän kiinnitysakselin.

Kuva 13. Etukorin vääntymä

Etukori on vääntynyt, kun tukipalkki on päässyt ratkeamaan vaunun rungosta irti. Itse vetoasioille ei ollut syntynyt vaurioita. Etukorin vääntymän suuruuden näkee kuvasta 13.

Kuva 14. Etuvaunun voimanottoakseli ja hammaspyörän kotelo

Etuvaunu rasittaa akselin kautta hammaspyörää painamalla sitä ylöspäin. Kotelossa sijaitsee pyörimisvoiman tuottava hammaspyörä.

Kuva 15. Vaurioitunut hammaspyörä

Hammaspyörä on rasituksen voimasta murtunut akselistaan. Hammaspyörä on niukka-
hiilistä karkaistua terästä, eikä näin kestä taivutusta pienen sitkeyden johdosta. Kuvassa
15 on vaurioitunut hammaspyörä.

Kuva 16. Hammaspyöräkotelo ja laakerointi

Kiinnityskohdan laakerointi ei ollut silminnähten vaurioitunut, vaikka hammaspyörä oli
haljennut. Kuvassa 16 näkyy katkennut hammaspyörän akseli.

4.3.4 Vaurioiden korjaus

Tukipalkin vaihtoa varten etukorista oli purettava palkin ympärillä kulkeva hydraulikka sekä sähköjohdot kokonaisuudessaan. Tämän jälkeen irrotettiin vetoaisa tukipalkistaan ja purettiin noukinosa irti etukorista. Sullojan teräpakkaa ei tarvinnut purkaa aisapalkin vaihtoa varten. Purkutöiden jälkeen leikattiin tukipalkki irti vaunun rungosta.

Kuva 17. Tukipalkki irrotettuna

Vanha tukipalkki polttoleikattiin irti vaunun rungosta ja uusi rakenne hitsattiin paikalleen. Maahantuojalla oli palkin toimituksen kanssa useampaan otteeseen ongelmia, jonka johdosta koneen korjaus venähti odotettua pidemmäksi. Vanha tukipalkki näkyy kuvassa 17.

Kuva 18. Uusi aisän tukipalkki

Korvaava palkkirakenne oli seinämävahvuudeltaan paksummasta teräsprofiilista rakennettu. Päivityksen johdosta vaunu kestävyys aisan tukirakenteen osalta parani, koska profiililtaan paksumpi teräsputki on vääntöjäykempi ja kestää näin rasitusta enemmän. Uuden palkin seinämävahvuus näkyy kuvassa 18.

Hammaspyörän vaurioiden takia sullojan vaihteisto tarkastettiin ja rikkoontunut hammaspyörä vaihdettiin. Myös laakerointi uusittiin, koska rikkoutumisen aiheuttava voima on välittynyt hammaspyörälle laakerin kautta ja voima on ollut riittävä hajottamaan hammaspyörän akselin. Näin ei voitu olla varmoja laakerin kunnosta, joten se oli viisaampi vaihtaa.

4.3.5 Vahingon analysointi

Vakuutusyhtiö sai ilmoituksen vahingosta kesäkuussa, jolloin korjaaja oli jo käynyt katsomassa noukinta ja nähnyt sen vauriot ensimmäistä kertaa. Vakuutusyhtiön vahinkotarkastaja kävi kolme päivää myöhemmin paikan päällä kuvamaassa vaunun ja toteamassa syntyneet vauriot. Käynnin jälkeen vaurio todettiin korvattavaksi vakuutuksesta ja kone määriteltiin korjaukselpoiseksi. Koneen korjattavuudesta ilmoitettiin vakuutusnottajalle ja konetta katsomassa käyneelle korjaamolle. Korjauskustannuksista laadittiin ensiarvio korjaamon kanssa, jonka määrä oli työtunneissa yli noin 100 työtuntia.

Noukinvaunu kuljetettiin korjaamolle, jossa koneen purkutyöt aloitettiin tarkempien vaurioiden selvittämiseksi. 20 päivää vahinkotapahtuman jälkeen, koneen ollessa purettuna, vahinkotarkastaja kävi paikanpäällä tarkempaa vahingonmäärän selvitystä varten. Tällä kertaa selvitettiin, sekä sovittiin työmäärää koneen korjausta varten. Korjaamokäynnillä todettiin, ettei koko sullojan vaihteistoa tarvinnut purkaa, joten työmäärä jäisi ensiarviota pienemmäksi. Saman käynnin yhteydessä tarkastaja pyysi korjaamolta osista ja työmäärästä arvion, joita jäätin odottamaan. Tarkastajalle ei toimitettu päivitettyä laskelmaa koneen korjauksesta.

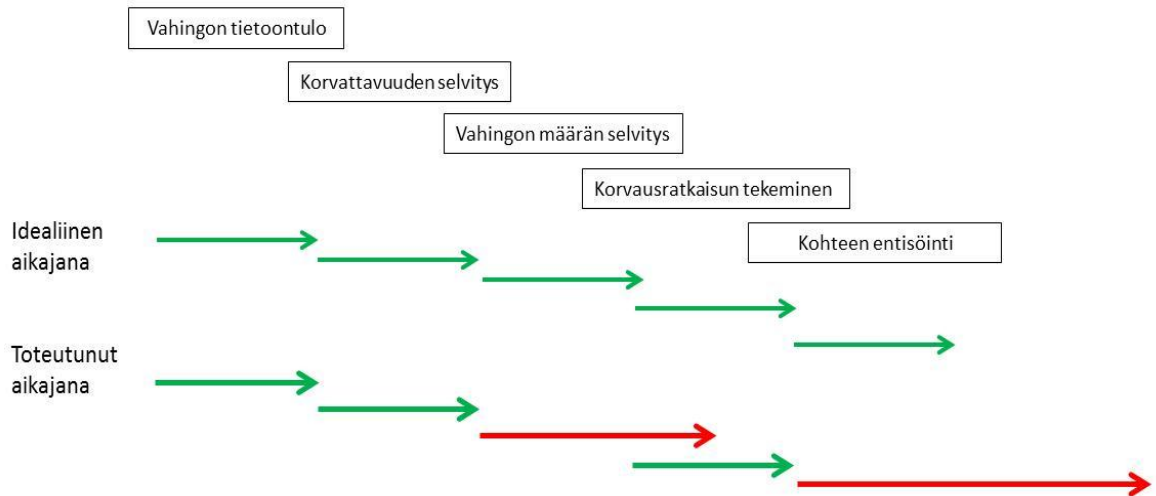
Asiakas otti vakuutusyhtiöön yhteyttä elokuun aikana ja pyysi selvitystä koneen korjauksen viivästymisestä. Selvittelyissä kävi ilmi, ettei maahantuojalla ollut kyennyt toimitamaan korvaavaa osaa korjaamolle. Asiakas toimitti elokuun aikana vakuutusyhtiöön

selvitystä keskeytyksistä, johtuen koneen korjauksen viivästymisestä. Noukinvaunun korjaustyö valmistui viimein syyskuun lopussa, jolloin korjaamo esitti laskun vakuutusyhtiöön. Työn erittelyn korjaamo toimitti vahinkotarkastajalle lokakuun alussa. Vahingon tietoon tulosta korjauksen valmistumiseen kesti aikaa yli kolme kuukautta.

Korjaamolta ilmoitettiin työn valmistuttua työmääräksi kokonaisuudessaan 186 tuntia, tehden kustannuksia pelkille työtunneille lähes 10 000 euroa. Vaikka korjaus oli ajallisesti ja teknillisesti haastava, oli korjaamon ilmoittamat työtunnit työhön nähden selvästi liian korkeat. Vakuutusyhtiössä pyrittiin selvittämään valmistajan korjausohjeistoa tukipalkin vaihdolla, ja ohjeita kysyttiin korjauksen tehneeltä korjaamolta. Korjausohjeita ei entisöinnin tehnyt korjaamo toimittanut vahinkotarkastajalle. Korjausohjeiden puutteen takia työmäärän oikeellisuutta lähdettiin selvittämään muuta kautta. Työmäärän objektiivista arviointia varten korjauksen työmäärään pyydettiin arvio neljältä muulta työkonekorjaamolta. Arviointia varten korjaamoille toimitettiin vauriokuvat ja selostus vaunun vaurioista. Lisäksi oltiin yhteydessä vakuutusyhtiön maatalouspuolen asiantuntijoihin työmäärän selvittämiseksi.

Neljästä korjaamosta yksi ei ottanut kantaa korjauksen työtuntimäärään, mutta arvio sen sanallisesti suureksi. Yksi korjaamoista arvio työtuntimäärän liian alhaiseksi, noin 40 työtunnin luokkaan. Kaksi korjaamo ilmoitti työmäärän olevan 60-80h välissä ja maksimissaan 80h. Kahdelta korjaamolta siis saatiin vertailukelpoinen vastaus. Muut korjaamot arvioivat keskimäärin työn kestävän 60-80h. Myös vakuutuksenottajan mielestä ilmoitettu 186 työtuntia oli liian suuri tuntimäärä vaurioihin nähden. Vakuutusyhtiön maatalousasiantuntijoiden mukaan maksimissaan 80h työtuntimäärä katsottiin kohtuulliseksi. Näin ollen korjausten osuus maksettiin 80 työtunnin mukaan. Tämä päätös perustui korjaamoiden, asiantuntijoiden ja vahinkotarkastajan arvioon kohtuullisista korjauskustannuksista. Yleisten vakuutuksen ehtokohtien mukaan korjauskustannukset maksetaan kohtuullisten entisöintikustannusten mukaan, tai valmistajan määrittelemän korjausajan mukaan.

Vahinkotapahtuman havainnollistava aikajana

Kuvio 3. Aikajana vahingon hoidosta

Vahingon aikajana on periaatteellisesti esitetty kuviossa 3. Kuvioon on esitettyä ideaalinen aikajana, jonka toteutumiseen vahinkotapausta on verrattu. Kaaviossa on merkittynä kohdat, joissa poikkeavuutta on tapahtunut.

Vahinkotapahtumassa eroja koitui lähinnä kohteen entisöinnin ja korvausten maksamisen kohdassa. Korjaamon esittämä työtuntimäärä ei ollut kohtuullinen, vaikka vahinkotapahtumasta koneeseen koituneiden vaurioiden osalta ei ollut epäselvyyksiä. Ensimmäinen arvio ja korjaamokäynneillä todetut työmäärät olisivat pitäneet olla jopa ensiarviota pienemmät. Valmistajakohtaista työohjetta palkin vaihtoon ei saatu, johtuen joko ohjeen puuttumisesta tai korjaamon halukkuudesta toimittaa selvitystä. Ohjeistosta olisi nähty valmistajan määrittely korjauksen tuntimäärälle, näin siitä ei olisi jäänyt epäselväksi todellisten laskutettavat tuntien määrä.

4.3.6 Vahingon loppupohdinta

Aisan tukipalkki on onttoa, pyöreää teräsprofiilia, jonka seinämävahvuus on noin 10mm. Se on suunniteltu kestävämmän laitteen vedosta koitua vetojännitys täydellä kuormalla ja jarrutuksessa koitua puristusvoima, jonka vaunun massa aiheuttaa. Vetoaisan rakenteelle koituu myös suuret voimat, kun kuormaa puretaan rehukasan päälle. Tällöin konetta peruutetaan kasvavan auman päälle, jolloin vetoaisan palkille syntyy

puristava voima suhteessa auman kaltevuuteen. Lisäksi vetoaisalle ja tukipalkille syntyy väsyttävää rasitusta maan kaltevuuden ja kuoppaisuuden mukaan. Vaunun aisan rakenne joutuu siis kovan rasituksen alle töiden eri vaiheessa, sillä siihen kohdistuu jatkuvasti väsyttävää voimaa, sekä myös leikkaus- että puristusjännityksiä. Palkki oli murtunut liian suuren voiman johdosta. Vaikka vahinko katsottiin korvattavaksi, on tapah- tumassa selvä merkki rakenteellisesta heikkoudesta tai laitteen ylikuormittamisesta, jos sitä ajettiin liian suuren rehukasan päälle.

Korjausmenetelmät kohteen entisöinnin kannalta olivat oikeat, eikä korjaamon työn laadussa ollut moitittavaa. Palkin korjaus ei olisi ollut mahdollista ja hammaspyörä oli vaihdettava. Varaosien toimitukselle ei korjaamon tai vakuutusyhtiön toimesta voida vaikuttaa, jolloin osien toimituksessa on luotettava varaosatoimittajaan. Vahingon mää- rän selvityksessä ja kohteen entisöinnissä koitunut eroavaisuus pitkitti vahingon hoitoa ja kasvatti vahingosta koituneita kustannuksia. Korjaustyö venyi korjaamon toiminnan ja varaosatoimitusten takia. Näistä syistä keskeytyksiä tästä vahingosta maksettiin va- kuutuskirjan maksimin mukaan, tämän koneen kohdalla 30 päivään saakka. Ilmoitetun työmäärän johdosta korjauksen korjaamon toimintaa ja korjauksen oikeellisuutta jou- duttiin selvittämään, eikä vahinkoprosessi edennyt ihanteellisen kaavan mukaan.

Korjaustyön tehneen korjaamon ja vakuutusyhtiön välille syntyi näkemuseroa korjaus- kustannusten määrittämisestä ja korjaamon lisäselvityksien puutteesta. Korjauksen pit- kittyminen asiakkaan näkökulmasta näkyi huonona toimintana korjaamolle sekä vakuu- tusyhtiölle, ja lisäksi siitä koitui haittaa asiakkaan elinkeinon harjoittamiselle koneen käyttämättömältä ajalta. Maksettavien keskeytysten kautta vahingonmäärä nousi. Ko- neen korjaus olisi voitu suunnitella paremmin jos korjaamon ja vakuutusyhtiön yhteis- toiminta olisi ollut parempaa. Näin olisi saatu oikea kustannusarvio koneen korjauksesta ja tarvittavat lisätyöt olisi voitu käydä läpi tarkastajan kanssa.

4.4 Metsäkoneen palovauriot

Metsäkoneen vauriot ovat yleensä vakuutusyhtiölle merkittäviä, sillä koneiden ja niiden varusteiden hankintahinnat ja käypä arvo nostavat vahinkojen korvausmenot suuriksi. Uudet metsäkoneet maksavat merkistä ja mallista sekä varusteista riippuen useita satoja tuhansia euroja. Muutaman vuoden ikäiset metsäkoneet maksavat yli 100 000 euroa ja 10 vuoden ikäiset koneet ovat myös useiden kymmenien tuhansien arvoisia koneita.

Vakuuttamisen kannalta metsäkoneissa on kohonnut paloriski, johtuen koneiden käyttöympäristöstä. Metsäkoneet ovat sähköhydraulisia, ja niiden hydraulikkaöljyn ja sähkölaitteiden määrät ovat vanhemmissakin koneissa suuria. Huolloista ja koneen käytöstä pääsee öljyä ja rasvaa pinttymään eripuolelle konetta, varsinkin moottoritilaan ja ohjauskopin alle. Lisäksi puiden kaadosta ja harvennuksesta kertyy puujätettä. Käyttönes-teistä, rasvoista sekä puuhakkeesta likainen kone on paloriskiltään erittäin suuri. Tällainen yhdistelmä on herkästi syttyvää ja se palaa rajusti. Edellä mainitut asiat muodostavat palon kannalta oivallisen alustan, sillä sammutus on haasteellista öljypalossa ja kuumuus yleensä sytyttää öljyn palamaan uudestaan.

Uusien metsäkoneiden kohdalla vakuutusyhtiöt vaativat vakuututtamista varten automaattisen, tai puoli-automaattisen sammutusjärjestelmän. Vanhemmissa koneissa tällaista järjestelmää ei välttämättä kuitenkaan löydy, joten sammutus palon kannalta pelkällä käsikäyttöisellä vaahtosammuttimella ei yleensä riitä torjumaan paloa. Aina automaattinen sammutusjärjestelmäkään ei auta palon torjunnassa, varsinkin jos koneen kunnossapito on ollut huoletonta. Lisäksi sammutusjärjestelmät ovat kytketty sammutamaan vain moottorissa ja mahdollisesti hydraulijärjestelmissä syntyvän palon.

4.4.1 Nokka Profi 6wd

Vakuutusyhtiössä oli käsiteltävänä vahinko, jossa vanhempi metsäkone oli palanut. Vahingon kohde oli Nokka Profi 6wd metsäkone, joka oli varustettu Keto harvesteripäällä ja Logmer puomilla. Nokka Profit ovat Suomessa valmistettuja metsäkoneita. Metsäkone toimii 24V sähköjärjestelmällä ja käyttää Omron Sysmac automaatioympäristöä. Nokka on sittemmin lopettanut metsäkoneiden valmistamisen, jonka takia koneiden ja varaosien saatavuus on hankalaa. Kone oli vakuutettu reilun 30 000€ verottomasta hinnasta. Kuvassa 18. näkyy kone ja sen palovaurio.

Kuva 18. Nokka Profi 6wd

4.4.2 Koneen vauriot

Kone ei ehtinyt palamaan kokonaan ja siitä säästyivät muut osat paitsi koneen ohjainkoppi, osa moottorista sekä hydraulikasta sekä sähkölaitteet. Hytti ja ohjainlaitteet, sekä sähkölaitteet logistiikkaohjaimineen vaurioituivat täysin korjauskelvottomiksi. Koneen palamisen johdosta lähiympäristöön ei onneksi sattunut palo- tai öljyvahinkoa.

Kuva 19. Koneen palanut hytti

Hytti vaurioitui palon seurauksesta sisältä täysin. Kuvasta 19 nähdään, että palo on sulattanut ikkunat koneesta ja polttanut kopin jäähdyttilaitteiston ja työvalot.

Kuva 20. Metsäkoneen tuhoutunut ohjaamo

Palo sai alkunsa kopin alla olevasta päävirtaliittimestä, joka pääsi oikosulkuun tuntemattomasta syystä. Oikosulkuun mennessään virtaliittimet ja niiden johdot ylikuumentivat niin, että ne sytyttivät niiden ympärillä olleen hake- ja öljyjätteen. Syttynyt tulipalo oli niin kova, että se ehti tuhota ohjaushytin kokonaisuudessaan sekä osan moottorista. Koneessa ei ollut automaattista sammutusjärjestelmää, eikä palon sammutukseen riittänyt muutama käsikäyttöinen jauhesammutin. Vasta palokunta sai palon sammutettua.

Kuva 21. Sähkökeskus

Kuvassa 21 näkyy koneen sähköosien vauriota. Sähkökeskuksesta näkee, että päävirtakeskus ja logiikkayksiköt ovat vaurioituneet kuumuuden johdosta. Kone toimii 24V sähköjärjestelmällä, joten virrat sähköjohdoissa ovat suuria. Sähkökeskuksen vaurioiden takia koneen vahingonmäärä nousi niin isoksi, ettei vakuutusyhtiölle olisi ollut taloudellisesti järkevää entisöidä konetta sen vakuutuksen puolesta.

4.4.3 Vahingon analysointi

Metsäkone oli juuri muutamaa päivää aiemmin vakuutettu ja se ehti olla käytössä vain pienen hetken. Vakuutusyhtiöt tilaavat tällaisissa tapauksissa palovahingoista palosyyntutinnan Autovahinkokeskukselta. Palosyyntutkinnalla pyritään selvittämään mikä aiheutti syttymisen ja onko sen, oliko palossa mahdollisesti ollut tahallista tuottamusta. Kone oli omistajan kertoman mukaan purettu ja kasattu aikaisemmin erään huoltoliikkeen toimesta. Syy-yhteyttä koneen huoltotoimista vahinkoon ei toistaiseksi ole tiedossa. Palon aiheuttajaksi määriteltiin päävirtaliitin koneen kopin alla.

Korjauksen mahdollisuutta selvitettiin koneita myyvän ja huoltavan korjaamon kanssa. Nokan metsäkoneiden varaosien saatavuus on huono ja varsinkin logiikkalaitteet ja IPS-ohjainlaitteiden saatavuus kyseenalainen. Varaosakone olisi tämän tapauksen kohdalla ollut saatavilla Saksasta, mutta sen sijainnin johdosta koneen korjausaika ja siirtokustannukset Suomeen olisivat olleet kannattamattomat. Lisäksi varmaa tietoa luovutusko-
neen varaosien kunnosta ja määrästä ei ollut. Uusittavana olisi ollut lähes koko koneen

sähkölaitteisto ja käytännössä myös koppi olisi pitänyt vaihtaa toiseen. Pelkästään ohjainlaitteiden ja logistiikkayksiköiden hinnaksi arvioitiin korjaamon toimesta 20 000 euroa, ilman arvonlisäveroa. Moottorin ja hydraulikalle mahdollisesti syntyneet vauriot olisi pitänyt tarkastaa ja sieltä todennäköisesti olisi löytynyt lisää vaurioita.

Metsäkoneeksi kyseessä oleva kone ei ollut käyvältä arvoltaan niin suuri, sillä se oli vanha ja paljon käytetty. Vakuutusyhtiön kannalta positiivista oli myös se, että totaali-vahingolta säästyttiin. Asiakkaan kannalta taas positiivista oli, ettei koneeseen ollut sidottu suurta pääomaa ja että ostosta oli kulunut vain muutamia päiviä. Mikäli varaosien saatavuus olisi ollut parempi ja niitä olisi löytynyt käytettynä, korjaus olisi voinut olla kustannusten puolesta kannattavaa. Kaikkien kannalta onnekasta kuitenkin oli se, ettei metsä ollut vielä ehtinyt kuivaa eikä kone palaessaan päässyt sytyttäneet sitä palamaan. Automaattinen sammutusjärjestelmä koneessa olisi saattanut vähentää palon aiheuttamia vaurioita.

Koska kone ei palanut kokonaan, päästiin loppuromusta realisoimaan osa koneen käyvältä arvosta. Tästä vakuutusyhtiö sai pienennettyä vahingosta maksettuja korvauksia ja näin ollen todellista vahingonmäärää. Kuljetuksesta koitui kuitenkin jonkun verran lisää kustannuksia, sillä kone oli hinattava pois vahinkopaikaltaan. Lisäksi metsäkoneen kuljetus vaatii lavetin. Koneen kuljetuskustannukset olivat noin 1000 euroa.

5 POHDINTA JA LOPPUPÄÄTELMÄT

Selvityksen pohjalta huomattiin, että korjaamoiden kustannusarvion tekemisessä ja vahingon määrän selvittämisessä olisi parannettavaa. Esimerkiksi korjauksen työmäärän tarkempi selvitys, sekä lisätöiden ja viivästysten ilmoittaminen tulisi olla huoleellisempaa. Tämän selvityksen perusteella kohdeyrityksen tulisi kehittää yhteistoimintaa, sekä yhtiön sisäisten että ulkoisten toimijoiden kesken.

Vahinkotarkastustyössä kertyneiden kokemusten ja tarkastajien ammattitaidon kautta voitaisiin kehittää myös vakuutusmyyjien osaamista. Myyjille olisi hyvä selvittää ideaalisen vahinkoprosessin merkitys, ja käydä läpi sen toteutumiseen vaikuttavia tekijöitä. Tyypillisesti ristiriitoja aiheuttavista tapauksista olisi hyvä kertoa ristiriitoihin johtavat tekijät ja niistä koituvat seuraukset. Myyjien koulutuksen kautta ehkä oleellisin hyöty olisi se, että asiakkaat saisivat paremman tiedon vakuutuksensa korvausperusteita ja selvemmän toimintaohjeistuksen vahinkotapahtuman hoitamiseen vahingon sattuessa. Tämä sujuvoittaisi korvausprosessin hoitoa, kun vahingon hoidossa pystyttäisiin noudattamaan haluttua toimintamallia. Paremmin toimiva korvausprosessi saattaisi näkyä vahinkojen korvausmenojen alentumisena ja parempana vahinkosuhteena.

Korjaamoiden ja vakuutusyhtiön vuorovaikutusta tulisi lisätä ohjeistamalla korjaamoita LähiTapiolan vaatimuksista kustannusarvioiden tekemiseen. Yksi tapa olisi laatia yhden sivun mittainen kooste niistä vaatimuksista, joita vakuutusyhtiö korvausprosessin kannalta korjaamoilta vaatii. Tähän koosteeseen tulisi sisällyttää ohjeet vahingon määrän selvittämisestä, korjausajan määrittämisestä, mahdollisten lisätöiden hyväksynnästä, ohjeistus laskuttamisesta ja varaosien saatavuudesta. Näin korjaamo saisi yhteen, helposti tarkastettavaan paikkaan ne oleelliset asiat, joista sujuva yhteistyö riippuu. Sujuva yhteistyö korjaamoiden ja vakuutusyhtiöiden välillä vaikuttaa korvausprosessiin ja korvausmenoihin. Toimiva yhteistyö on myös korjaamon etu. Esimerkiksi oikein tehdyt laskut, jotka ovat sovittujen korjauskustannusten mukaisia, menevät maksuun ilman lisäselvityksen tarvetta. Yhtiön kannalta taas on edukkaampaa ohjata töitä paremmin toimiviin korjaamoihin. Korjaamokumppanuussopimuksilla tai vähintään yhteistoiminnan lisäämisellä, voitaisiin vaikuttaa parantavasti vakuutusyhtiön ja korjaamon väliseen vuorovaikutukseen. Henkilöautokorjaamoiden ja hinauspalvelutuottajien kanssa kumppanuussopimuksia on jo käytössä.

5.1 Pohdintaa vakuuttamisesta ja korvaamisesta

5.1.1 Rajoitusehdot ja kannanvalinta

Ensisijaisen tärkeätä on tuoda asiakkaille selväksi se, mitä he vakuutuksellaan ostavat. Keskeisimpien rajoitusehtojen läpikäyminen auttaa hahmottamaan oman vakuutuksen kattavuuden. Myyjän olisi hyvä käydä läpi asiakkaan kanssa useimmiten ristiriitoja vahinkotilanteessa aiheuttavia tapauksia, jotta asiakkaalle muodostuu konkreettinen hahmotus keskeisimmistä rajoitusehdoista ja vakuutuksensa kattavuudesta.

Periaatteellisesti voidaan ajatella, että jos asiakkaalla on kattava tieto vakuutuksensa kattavuudesta ja sen rajoitusehdoista, hän ymmärtää vahinkotilanteessa korvausperusteet joihin vakuutusyhtiöt ratkaisunsa perustavat. Näin ollen asiakkaalla ei muodostu väärää mielikuvaa korvauksen oikeellisuudesta ja asiakkaan voidaan olettaa olevan vahinkotilanteessa riidaton. Tähän vakuutuksen myyjällä on mahdollisuus vaikuttaa.

Rajoitusehdot koneiden iän ja vakuutusmäärän kanssa on huomioitava vanhoja koneita vakuuttaessa. Lisäksi on huomioitava yhtiön kanta muiden kohteiden osalta. Esimerkiksi puuhakkureita ei LähiTapiolassa vakuuteta lainkaan vapaaehtoisella moottoriajoneuvo vakuutuksella, tämän hetkisen ohjeen mukaan. (Lähitapiola, kohdekohtainen riskivalinta a.)

Kannanvalinnan merkitystä tulisi korostaa, sillä vaikka asiakkuudet olisivat helposti saavutettavissa, pitää asiakkuuksien merkitys myös myynnin jälkeen arvioida yhtiölle. Kannanvalinta on ensimmäinen toimenpide vahinkojen ennaltaehkäisyyn ja riskinhallintaan. Hyvän kannanvalinnan kautta voidaan saavuttaa hyvä asiakaskunta, kun riskiluokitusta ja analyysia tehdessä ymmärretään, minkälaisia asiakkaita kannattaa vakuuttaa.

5.1.2 Korvauskäsittely

Vahinkokäsittelyn haasteena on vahinkojen jälki-ilmoittaminen. Tämä tarkoittaa vahingon ilmoittamista, kun korjaus kohteeseen on jo tehty. Korvauskäsittelyn kannalta tilanne on huono, koska korjauksen laajuuteen ja tapaan ei voida enää juuri vaikuttaa.

Yleensä vakuutusehtoihin on kirjattu, että Vakuutusyhtiöillä on oikeus tarkastaa vahinko ennen korvauspäätöksen tekoa. Jälki-ilmoittamisen tilanne on hankala, kun tarkastettavia vaurioita ei voi enää nähdä. Tällöin korjauslasku maksetaan kohtuullisten korjauskustannusten mukaan. Korjaamot erittelevät harvoin laskuissaan töiden osuuksia korjauksen eri vaiheille. Lasku koostuu yleensä vain työn osuuden yhteissummasta ja varosista, sekä mahdollisesta maalaustyöstä. Laskuerittely auttaisi selvittämään, mistä työstä kulloinenkin veloitus on koostettu.

5.1.3 Vahinkolajit ja kohteet

Vakuutuslajeissa, joissa korvaussuhteet ovat lähemmäs 100, eivät ole vakuutusyhtiölle kannattavaa toimintaa. Tällaisten vahinkolajien kannalta tulisi miettiä tapoja suuren korvaussuhteen alentamiseen. Esimerkiksi jos vakuutuslajissa yksittäiset kohteet ovat vahvana tekijänä suurille korvausmenoille, tulisi näiden tapausten kannalta pohtia tarkempia syitä suureen korvausmenoon. Vakuutuskohteen uudistaminen, vakuutusmaksujen korottamista ja omavastuun nostaminen yksilöllisesti tai kollektiivisesti, sekä äärimäisessä tapauksissa vakuutusten irtisanominen, voisivat olla ratkaisuna tilanteeseen. Vaihtoehtona voi olla myös koko vakuutuslajin lopettaminen kannattamattomana toimintana, jos kyse ei ole yksittäisistä tapauksista.

Rikko ja törmäysvahingoissa vahingon rajaus on monesti ongelmana. Vahinkotapaukset saattavat olla vaikeasti selvitettävissä, varsinkin rikkovahingoissa. Esimerkiksi palovahinkona ilmoitettu vahinkotapahtuma traktorista, jossa tulen aiheuttamana oli palanut moottorin johtosarja, startti ja sen rele. Vahingon aiheuttajaksi selvisi lopulta tekninen vika turbiinikotelossa, joka kuumensi kytkinkotelon ja sulatti sen ympärillä kulkevan johtosarjan oikosulkuun. Tässä traktorissa ei ollut rikkovakuutusta, joka olisi kattanut moottorissa tai voimansiirrosta johtuvan teknisen vaurion, joten kytkimen vauriot jouduttiin rajaamaan vakuutuksen kattavuuden kautta pois korvattavuudesta. Asiakas ymmärsi tapauksessa korvausratkaisun perusteet ja vakuutuksensa kattavuuden, eikä näin ollut riittävä korvausratkaisua tehdessä.

Toisinaan vahinkoon kuulumattomat vauriot näkyvät helposti ja välillä ne ovat vaikeasti selvitettävissä. Vaikka tällaiset tapaukset pystyttäisiinkin aina rajaamaan pois todellista vahingon määrästä, aiheuttavat ne silti monesti ristiriitaa vakuutustenottajan ja vakuu-

tusyhtiöiden kesken. Tarkemmat rajausehdot ja korvauksen laajuuden käsitteleminen asiakkaan kanssa ovat siis avainasioita näiden vahinkolajien käsittelyssä.

5.1.4 Palovahingot

Palovahingot ovat herkästi niin sanottuja totaalivahinkoja, jolloin vakuutuksen kohde vahingoittuu korjaus- ja jälleenmyyntikelvottomaksi. Kokonaan palaneesta kohteesta eivät vakuutusyhtiöt pysty realisoimaan lunastuksessa mitään, jonka johdosta lunastuskohde ei jälleenmyynnin kautta laske vahingon korvausmenoa. Palovahingoista aiheutuu myös haittaa ympäristölle, koska koneissa on laaja kirjo erilaisia metalleja, yhdistettä ja öljyjä, jotka ovat luontoon joutuessaan pilaavat maaperän. Maaperän siirtokustannukset kuuluvat vakuutusyhtiön maksettaviksi.

Paloriskiltään suuriksi luokiteltujen koneiden kohdalla vakuutusyhtiöt painottavat automaattista sammutusjärjestelmän olemassaoloa vakuutuskohteissa. Sammutusjärjestelmä on uusien koneiden kohdalla vaatimus koneen vakuuttamiselle. Jo vakuutetuissa koneissa saatetaan periä lisäomavastuu vahinkotilanteessa, perustuen esimerkiksi prosentuaaliseen osuuteen vahingon määrästä. Maatalousvakuuttamisessa tällaisia koneita saattavat olla liitännäiselinkeinon turvin vakuutetut työkoneet, joita käytetään turvesoil-la turpeen käsittelyyn.

Automaattisten sammutusjärjestelmien suurimpana kompastuskivenä ovat olleet niiden hinta kuluttajalle. Järjestelmien hinnat ovat olleet asennettuna muutaman tuhannen euron luokkaa, jonka lisäksi tulee määrääjain tehtävien ylläpitohuoltojen kustannukset. Uusia kustannustehokkaampia ja toimivia sammutusjärjestelmiä on tullut markkinoille ja näiden kustannukset ovat kolmasosan halvempia. Vakuutusyhtiöt ovat kirjanneet strategiaansa vahinkojen ennaltaehkäisemisen, joka periaatteessa velvoittaa käytännön toimenpiteisiin riskienhallinnassa. Esimerkiksi kustannustehokkaiden sammutusjärjestelmien markkinoinnin edesauttamisella voitaisiin lisätä riskejä rajaavien järjestelmien yleistymistä, ja näin auttaa strategian toteutumisessa ja alentaa korvausmenoa. Sammutusjärjestelmistä ja muista turvalaitteista voisi järjestää myös pienemmille elinkeinoharjoittajille tilaisuuden, jossa sammutusjärjestelmien merkitystä asiakkaan kannalta käy-täisiin läpi. Yleensä yksityisten elinkeinoharjoittajien ja pienten yritysten intressit ovat koneiden kohdalla suuret, sillä koko elinkeinon harjoittaminen saattaa olla sidottuna muutamaankoneeseen. Korjausten ja korvaavien koneiden odotusajat vaikuttavat suo-

raan yrittäjän elinkeinon harjoittamiseen. Näiden vaurioiden ehkäiseminen on siis yhtä arvoisen tärkeätä myös vakuutuksenottajille.

5.2 Loppupäätelmät

Maataloustyökoneiden vakuuttaminen ja korjaaminen ovat aihepiirinä laaja, joka muuttuu koneiden kehityksen, vakuutusyhtiöiden toiminnan ja turvallisuusmääräysten tarkentumisen myötä koko ajan. Uudet turvajärjestelmät parantavat riskienhallintaa ja uudet koneet monimutkaisine sähköohjauksineen puolestaan lisäävät riskiä ja korvausmenoja. Edellä mainitut seikat aiheuttavat paineita vakuutusten myynnille niiden kannattavuuden osalta, mikä näkyy vakuutusmaksujen ja omavastuuosuuksien korotuksina.

Vakuutustoiminnan parantamiseksi tulisi pyrkiä lisäämään vakuutusyhtiöiden, työkonekorjaamoiden, maatilayrittäjien ja laitevalmistajien vuorovaikutusta. Informaatio kummankin osapuolen toiminnasta ja sen tavoitteista auttavat molempia osapuolia ymmärtämään vakuuttamisen tarkoitusta ja korvausten perusteita. Riskienhallinnassa käytännön toimet vahinkojen ehkäisemiseksi, voisivat parantaa korvaussuhteita varsinkin riskiluokituksiltaan suurissa vakuutuskohteissa. Ihanteellista olisi jos korjauskustannuksien määrittämistä varten saataisiin henkilöautopuolen kaltainen työaikojen tietopankki, josta kunkin korjauksen työaika voitaisiin määrittää. Tähän ei kuitenkaan voida vakuutusyhtiön puolesta yksinään vaikuttaa.

Työ oli aihepiiriltään erittäin mielenkiintoinen ja toisaalta laajuutensa puolesta haastava. Käsiteltäviä asioita olisi ollut hyvä pohtia vielä syvällisemmin, jotta kehityskohteisiin saataisiin muodostettua enemmän konkreettisia kehitysehdotuksia. Opinnäytetyön rakennetta jouduttiin pohtimaan työn edetessä useaan kertaan, jotta siitä saatiin selkeä kokonaisuus. Aihepiiriäkin oli rajattava kattamaan vain yleinen käsitys vakuutusalan toiminnasta maatalouskoneiden osalta. Tästä syystä esimerkiksi vakuutuslakia tai erilaisten koneiden vahinkotapauksia ei voitu käydä monipuolisemmin läpi tämän opinnäytetyön puitteissa. Lisäksi vertailevat kohteet oli jätettävä kokonaan pois tarkastelusta. Työhön saatiin kuitenkin laaja näkökulma maatalouskoneiden vakuuttamisesta ja kohdeyritykselle saatiin muodostettua konkreettisia kehitysehdotuksia selvityksen pohjalta. Tämä työ loi hyvän pohjan kehitystoiminnan jatkamiselle ja lisäksi tarjoaa kuvauksen autovahinkotarkastajan työtehtävistä alaa harkitseville.

LÄHTEET

Finlex, vakuussopimuslaki, <http://www.finlex.fi/fi>

LähiTapiola Keskinäinen vakuutusyhtiö. LähiTapiola 2013 a.
http://www.lahitapiola.fi/www/Tapiola_ryhma/Yhtiot/Vahinko-Tapiola/

LähiTapiola ryhmä. LähiTapiola 2013 b.
http://www.lahitapiola.fi/www/Tapiola_ryhma/Tapiola-ryhma/etusivu.htm?wbc_purpose=Basic&WBCMODE=Pre%253a%252cPre%253a

Lähitapiola ryhmä, riskivalintaohje maataloille 3.7.2012

LähiTapiola, korvaustoiminnan perusteet ja vakuutuslakia, 22.4.2013 / koulutusmateriaali

Lähitapiola, Agro-vakuuttamisen ohjeet, kohdekohtainen riskivalinta, 30/5/2011

LähiTapiola, kohdekohtainen riskivalinta, moottorikäyttöä koskevat rajoitukset, 9.4.2013 a.

LähiTapiola, Farmin maatalon vakuutus 6110/12, voimassa 1.1.2012 alkaen

LähiTapiola, valvonta- ja kuluttajansuoja, vakuutusalan sanasto,
<http://www.lahivakuutus.fi/FI/Lahivakuutus/Valvontajakuluttajansuoja/Sivut/default.aspx>